Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной 21-һээ гарана | № 108 (16931) | 1985 оной майн 10, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

ДЭЛХЭЙН ХОЁРДОХИ ДАЙНАЙ ДҮҮРЭҺЭЭР 40 ЖЭЛЭЙ ОЙТОЙ ДАШАРАМДУУЛАН, «БҮХЫ ОРОНУУДАЙ АРАДУУДТА, ПАРЛАМЕНТНУУДТА БА ПРАВИТЕЛЬСТВАНУУДТА» КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ, СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ХАНДАҺАН

ХАНДАЛГА

Олимптаран эзэмдэхэ зорилго урдаа табиһан фашизмтэй эрхэ сүлөөдэ дуратай арадуудай хэһэн олон жэлэй урда тээ илалта түгсөөр дүүрээ һэн. Советскэ коалициин оронуудай арадуудай ба партизануудай, демократ болон патриотуудай, ойн түлөө олон миллион тэмсэлшэдэй хамтын хүчэнгоонуудаар гитлеровскэ фашизм, япон милитаристнуудай сохигдожо, бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалта түйлаа.

Болон эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдые бута сохилгоолгоһоо хүн түрэлтэнние аршалан абаралгада ааз болон тэдэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй шиидхэхы ааһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ.

Болгоо фашизм Европын ба дэлхэйн хүгжэлтэ дэбдэлгэн үгы хэхэ аюул тохёолдуулһан байгаа. Дэлхэйдэй 50 миллион хүнэй ами наһа таһалаа Союзда баадхагдаһан дайн манай ороной 20 гуй, басагадай амы наһые таһалһан байгаа. Дайнаар соробхилуулагдаһан нэгэшье бүлэ байхагүй. Гашуудал, гасалан зоболон хэзээдэшье бүүнүхэдөө алдаһан солдадуудай һамгадай, эжы-эрһэн үхибүүдэй үйдхар гашуудал мүлирхэгүй. Тэрэйшүүл манай национальна баялигай гурбаалаг үгы хэ.

Гасалан зоболон, Агууехэ Илалтын баяр баясхалан ааһаан бодолдо хэгыһэн хэтэдэ үлэхэл. Дайнай хаһаа дүрхэ сэдьхэлдэ хадуугдама һургаалнууд марганай.

Дөрдохи дайнай гал дүлэнэй соробхилоогүй байха үедэ ороной ябуулгада эсэргүүгээр хамтаараа шууд сэдэгшэ тэрэнэй эгээл гол һургаалнуудай нэгэн.

Дөрдохи дайнай үеда тээ Советскэ Союз имагаар туйлахые үсэд нэтэрүүгээр оролдоһон байгаа. Тэрэ түхеэрэлтэ хэрэгсэлнүүдэй шанар эрид олон хүн түрэлтэнэй бүхы түүхэдэ болоһон дайн дэлхэйдэй зуугаад миллион хүнүүдэй ами наһа таһаа наһань, дэлхэйн гурбадахи дайн бүгэдэ ниитэ үгы хэхэ аюул тохёолдуулна. Хэрбээ бүмбэрсэгдэ ядерна дайнай һалхи шуурганай эшхэрэн тэрэ хаанашье ажамидаралые үлөөхэгүйл.

Дөрдохи дайнай жэлнүүдтэ фашис үхэлтэ аюулай ааг байхада, ондо ондоо социально-политическэ гүрэнүүд хамтынгаа дайсанда эсэргүүцэгшэдэй, ниитэ хүн түрэлтэнэй үг зорилгын — эрхэ наһа наһандаг хангахын аша туһада политическэ ехэтэй харилсаа тогтоохо арга боломжыг бии. Харилцаа харуулаа һэн. Мүнөө арадуудай нягта болгоһоо эрхэ сүлөөдэ ядерна дайнай хүмэдхэ руу түлхижэ ааг, тэрэ замда дүсэтэ халхабша болохо аргатай. Ойн түрэлтэ түримхэй хүсэнүүдтээ хэмжээлэшэгүй ааг байна.

Тэдэнэй эсэргүүцэлтэй, ороной ардай ашаа, ондоо ондоо социально-политическэ гүрэнүүд хамтынгаа дайсанда эсэргүүцэгшэдэй, демократуудай болон патриотуудай, ниитэ хүн түрэлтэнэй үг зорилгын — эрхэ наһа наһандаг хангахын аша туһада политическэ ехэтэй харилсаа тогтоохо арга боломжыг бии. Харилцаа харуулаа һэн. Мүнөө арадуудай нягта болгоһоо эрхэ сүлөөдэ ядерна дайнай хүмэдхэ руу түлхижэ ааг, тэрэ замда дүсэтэ халхабша болохо аргатай. Ойн түрэлтэ түримхэй хүсэнүүдтээ хэмжээлэшэгүй ааг байна.

Европодохи ба ондоо тээгүүрхи тодорхой хүсэнүүд дайнай һүүлэй амгалан тайбан байдалай үндэһэ һуури табиһан Ялтын ба Потсдамай түүхэтэ хэлсээнүүдые буруу һүргэхэ аюулта түсэбүүдээ бэелүүлхые эрмэлээнэ. 40 жэлэй хугасаа соо эдэ хэлсээнүүд европынхидой аюулгүй байдалай аша тусаа найдамтайгаар алба хэнэ, дай жүроодэлгын ба үнөө хяһаа нэхэлгын ябуулганнуудта хаалта болоно. Эдэ хэлсээнүүдые буруу һүргэхэ гэһэн бүхы һэдэлгэнүүд урагшагүйдэхэл.

Газар хадаа бүхы арадуудта, бүхы хүн түрэлтэндэ хамтын гэрынь болоно. Совет арадта бусад гүрэнүүдэй газар хэрэггүй. Бидэ үзэл бодолоо, ажабайдалайнгаа түхэл шэнжые хэндэшье баадханагүйбди. «Хэрээһэтэ добтолго» болон «психологическа дайн байлдаае» номногшод «совет сэрэгэй аюул» тухай худал хуурмаг үгэнүүдээр улаасхоорондын олониитын һанал бодол тоорюулхые дэмы һэдэнэл. Түүхэ, мүнөө үеын бодото баримтануud ондоо юумэн тухай хэлэнэ. Советскэ Союз хэзээшье, хэндэшье добтолоогүй, тэрэ эзэрхэг түримхэйшүүлэй добтолгые нэгэнтэ бэшэ зайсуулан сараха баатай болодог байгаа. Зохёон байгуулхын, хүгжэнги социализмын общественые саашадань нарижуулан һайжаруулхын тула совет арадта энхэ тайбан байдал хэрэгтэй. Бүү зэбсэгүүдээ бүгэдэ ниитэрээ, бүрин хүсэдөөр хуряаха, бата, үнэн зүб эб найрамдал хангаха гээшэ манай үг зорилго, манай саг үргэлжын анхарал ороолдоло мүн.

Амгалан тайбан байдал хангаха гээшэ Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй үндэр дээдын зорилго болодог байгаа, мүнөөшье болоно. В. И. Ленинэй бидэнэртэ заяаһан эб найрамдалта гадаадын политика ССР Союзай Конституци дотор батадхагданхай. Тэрэ социалис обществын үг унгиһаа үндэһэтэй.

Дайнай заабол һүжэрэн дэбэрхэгүй байһанда найданабди. Ядерна дай үүдхэлгые сагааруулһан зорилгонууд табигдаха ёһогүй. Хоёрэлдөөнүүдэй ашаар гуримшуулан шиидхэхын аргагүй тиимэ уласхоорондын асуудалнууд үгы юм. Шахардуу шанга байдалые һуларуулга, бүтэмжэтэй һайн харилсаа холбоон уласхоорондын ажабайдалда саг үргэлжэ гүнзэгы ехэ үүргэ дүүргэжэ шадаха, дүүргэхэшье ёһотой. Гүнзэгы ухаан бодол уймар тэнэг ябадалые дабажа гараха ёһотой.

Бүү зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые замбуулинда гаргалгые зогсоохын, газар дээрэ тэрэние бүтээлгые болюулхын, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлан хороохын, удаань сүм усадхахын тула бүхы юумэ хэхые Советскэ Союз арадууд болон гүрэнүүдые, тэдэнэй парламентнуудые, правительствануудые үряална.

Бүү зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые замбуулинда гаргаха бэлэдхэлэй хэгдэжэ байхада, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлан хороохо асуудалнуудаар хэлсээ туйлаха гээшэ бүтэшэгүй хэрэг мүн. Бүү зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые замбуулинай дайдада гаргабал, бүхы шэглэлнүүдээр ямаршье хиналтагүйгөөр бүү зэбсэг үрдилдэн бүтээлгэ улам һүжэрөөдэхэ, стратегическэ тогтониженги байдал эрид һуларха болоно бшуу.

Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэй гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта тодорхой ёһо гуримууд сахигдадаг болоо һаа, эйтэй байха. Манай һанахада, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, тэрэние идхалгаһаа арсаха, түрүүлэн ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хэрэглэхэгүй, тэдэние тараалгахагүй, хороохо, эсэслэн усадхаха зорилгонууд тэдэ ёһо гуримууд дотор хараалагдаха ёһотой. Иимэрхүү янзын ёһо гуримуудые хамтаараа мэдэрхэ, тэдэнэртэ зайлашагүй шэнжэ олгохо түхай бусад ядерна гүрэнүүдтэй Советскэ Союз ямаршье сагта хэлсээ түйлахаар бэлэн юм.

Фашизмые бута сохижо, түйлагдаһан Агууехэ Илалтын 40 жэлэй ойн жэлдэ түрүүлэн ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хэрэглэхэгүй тухай ганзал оорыгөө талаһаа абаһан үялгаяа Советскэ Союз батадхана, энээние үшөө хээгүй ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэй бусад гүрэние иимэрхүү үялгануудые абахые дахинаа үряална.

Стокгольмын конференцидэ хабаадагшадта дурадхагдаһан «Али али талаһаа сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй, эб найрамдалай харилсаа баримталха тухай договорой гол документ шахардуу байдалые һуларуулгын аша түһада харюусана. Конференциин гол зорилгые түйлаха хэрэгтэ энэ үүсхэл шэглүүлэгдэнхэй. Нэгэ нэгэндээ эсэргүүгээр ядерна. юрыншье зэбсэг хэрэгсэлнүүдые турүүлэн хэрэглэхэгүй, тиимэ дээрэһээ нэгэ нэгэндээ эсэргүүгээр сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй гэһэн уялга хадаа дурадхагдаһан договорой гол зүйлынь болохо ёһотой.

Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ, тэрэшэлэн тактическа ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдһээ Европо түбие гүйсэд сэбэрлэхын тула ашаг үрэтэй алхамуудые хэхыень Европын, США-гай болон Канадын гүрэнүүдэй правительствануудые үряалнабди. Балканда, Европын хойто хубида болон дэлхэйн бусад районуудта ядерна зэбсэг хэрэгсэлгүй зоконуудые байгуулбал, сэрэгэй гаргашануудые сохдхэнгүй, улам хорообол, эндэхи эб найрамдалые болон аюулгүй байдалые бэхижүүлгэдэ түйа нэмэри болохо һэн.

Европодо этигэл найдабари, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ ба бүү зэбсэг хуряаха хэмжээнүүдэй талаар Стокгольмын конференцидэ, мүн тэрэшэлэн Түбэй Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүдые болон зэбсэг хэрэгсэлнүүдые али али талаһаа хороохо түхай Венэдэхи хоорэлдөөнүүдтэ хабаададаг гүсэнүүдые али алиндаа таарамжатай хэлсээ түйлахын тула шухала хэмжээнүүдые удаарүүлаагүй баталан абахые Советскэ Союз үргэлна.

Дүтын Зүүн зүгэй, Түбэй Америкэдэхи, Зүүн-Урда Азидахи болон бусад орон нютагуудтахи байдалые амгалан ёһоор гуримшуулхын тула, тэдэнэрэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамаарангүй, гүрэнүүдэй хоорондохи зүришэлдөөнүүдые, шахардуу байдалай гуламтануудые усадхахын тула манай орон тэмсэнэ.

Энээндэ хабаатай бусад гүрэнүүдтэй хамта бидэ демократическа үнэн зүб үндэһэ һуури дээрэ экономическа харилсаануудые тогтоохын, бүхы янзын дарлалта мүлжэлгэһөө арсахын, политическэ хашалтын аргэ хэрэгсэл болгон, худалдаа наймаанай-экономическа холбоо хэрэглэхэһээ арсахын тула оролдохобди. Социальна болон национальна дарлалтые, зүнэ шарайн илгаа гаргаа гэзэашалалгые, геноцидые бүрүүшаан, бодото демократиин болон адли тэгшэ эрхын, зүһэ шарайн, эрэ, эмын, хэлэнэй болон шажан мүргэлэй талаар илгаа гаргангүй, хүнэй бодото эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэдэг бүхы хүнүүдые СССР саашадаашье дэмжэхэ юм.

«Ерээдүйн үетэние дайнай гасалан зоболонһоо абарха», «һайн хүршэнэр мэтээр хоорондоо эбтэйгээр ажаһууха» гэжэ тэрэнэй Устав дотор сонохогдоһон үндэр дээдын зорилгоёо бэелүүлхэдэнь, эб найрамдалай болон арадуудай аюулгүй байдалай уласхоорондын арга хэрэгсэл болохо Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин үүрые ба ашаг үрые саашадачь дээшэлүүлгэдэ бидэ эдэбхитэйгээр туһалха зэргэтэйбди. Фашизмые бута сохижо, түйлагдаһан Илалтын 40 жэлые тэмдэглэхэ үряатайгаар арадууд болон гүрэнүүдтэ ООН-ой хандаһые бидэ һайшаанабди. Энэнь хадаа дэлхэйн хоёрдохи дайнда ами наһаяа үгэһэн олон түмэн хүнүүдэй дурасхаалые ёһолон хүндэлһэн ябадал болоно бшуу.

Хүнэй ажаябаха эрхые аршалан хамгаалха гээшэ фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ хабаадаһан, мүн дайнай һүүлээр түрэлтэн хүнүүдэй нангин үялга болоно.

Бүгэдэ ниитын эб найрамдал сахин хамгаалха талаар бүхы гүрэнүүдэй, тэдэнэй парламентнуud болон правительствануудай үндэр үялгые хараада абан, амгалан тайбан байдалай болон хүн түрэлтэнэй хүби заяаһай түлөө харюусалые мэдэрэн, үнэн зүб һанаа бодолые хараада абахые, хамтынгаа эдэбхитэй ябуулганнуудаар ядерна шэнэ дайнай замые хаахые, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые сүм усадхалгые түйлахые үряалжа, Советскэ Союз бүхы арадуудта, парламентнууд ба правительствануудта хандана. Эб найрамдалай аша туһада хэрэгтэй ямаршье үүсхэлые, ямаршье дурадхалые Советскэ Союз хаража үзэхоор бэлэн.

Агууехэ Илалтын 40 жэлэй ой хадаа уласхоорондын байдалые һайжаруулха талаар арадууд болон гүрэнүүдэй хамтын хүсэлэл оролдолгонуудта шэнэ хүсэтэ түлхисэ болог гэ. Ерээдүй түхайгаа бата этигэлтэйгээр хүн түрэлтэн XX зуун жэлые түгэсхэхэ, XXI зуун жэлдэ орохо аргатай, тиигэхэ ёһотой

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИЙ ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ

ССР СОЮЗАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ

ССР СОЮЗАЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

В. И. ЛЕНИНЭЙ МАВЗОЛЕЙДЭ, МӨДӨГДӨӨГҮЙ СОЛДАДАЙ ХҮҮР ДӨӨРӨ ВЕНОГУУД ТАБИГДАБА

Нүхэд М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Е. К. Лигачев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, В. М. Чебриков, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, С. Л. Соколов, М. В. Зимянин, В. П. Никонов, К. В. Русаков майн 8-да В. И. Ленинэй Мавзолейдэ хүрэжэ, КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэчэһөө венок табиба.

Владимир Ильич Ленинэй хизааргүй хүндэтэ нэрэтэй мүнөө үеын социальна гол түйлалтануud, XX зуун жэлэй революционно удха нягта холбоотой байна. Бидэнэй ажаһуужа байһан үе Ленинэй үе саг, ленинизмын илан мандалгын үе саг боложо, түүхэдэ хэтэдэ орохо юм. Совет хүтэлбэрилэгшэд минута соо дуугай байжа, КПСС-эй үндэһэ һуурние табигшын, дэлхэй дээрэхи социалис гүрэние байгуулагшын дурасхаалые ёһолбо.

Удаань тэдэнэр Кремлиин ханын дэргэдэхи Мэдэгдөөгүй солдадай хүүр тээшэ ошобо. Московско гарнизоной частнууд эндэ зэлэ татан жагсаагдаа. «Шинии нэрын мэдээжэ бэшэшье һаа, баатаршалгашни хэтэдээ мүнхэ» гэжэ Мүнхын галай дэргэдэхи гранит шуулуун плита дээрэ һиилэгдэнхэй, Герой-городуудай хүшөөнүүдэй дэргэдэ совет сэрэгшэдэй хүндэлэлэй харуул жагсаагдаба. Дайшалхы түгууд нэргүүлэгдэнхэй.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай бүүгай абяанай һүүлшынхеэ нэерһэн 1945 оной майһаа хойшо тэбхэр душэн жэл үнгэрөө. Зүгөөр Эхэ ороной түлөө ами наһаяа алдаһан хүнүүд арадай дурасхаалда хэтэдээ үлэнхэй. Эдэ удэрнүүдэ хүнүүд таһалгаргүй урасхалгаа мэтээр иишэ ерэнэ. Элдэб үнгын сэсэгүүд далайн долгин мэтээр эбхэрнэ. Амиды мэндэ ябаһан хүнүүдһээ — наһа барагшадта. Хэтэдээ мүнхэ ябагшадта!

Аялга хүргэжэ һүр жабхалантайгаар зэдэлнэ. Совет хүтэлбэрилэгшэд Мэдэгдөөгүй солдадай хүүртэ ошожо, венок табяа. Улаан лентэ дээрэнь иигэжэ бэшээтэй: «Социалис Эхэ ороной эрхэ сүлөөгэй, бэеэ дааһан байдалай түлөө байлдаануудта үнагшадта — КПСС-эй ЦК-һаа, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумһээ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведһээ».

Социалис Эсэгэ ороной эрхэ сүлөөгэй, бэеэ дааһан байдалай аша туһада, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын аша туһада ами наһаяа алдаһан совет сэрэгшэдэй дурасхалые тэдэнэр минута соо дуугай байжа ёһолбо.

Ехэ буугаар гурба дахин буудалгаар салют үгтэнэ, Советскэ Союзай Гимн зэдэлнэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда үнаһан геройнуудай нэрэ хүндые ёһолон сэрэгэй подразделенинууд Мэдэгдөөгүй солдадай хүүрэй урдуур жэгдэ алхамаар гараба.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Турүүлэгшын орлогшоной, совет сэрэгэй начальнигууд, КПСС-эй МГК-гай бюроогой ба Моссоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүд, КПСС-эй МК-гай бюрогой, Московско областной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүд совет хүтэлбэрилэгшэдэй хамта В. И. Ленинэй Мавзолейдэ, Мэдэгдөөгүй солдадай хүүр дээрэ веногуудые табилсаһан байгаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумһээ, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведһээ, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэдһээ, Москвагай болон чиислэлэй ажалшадай үмэнэһөө мүн гэ веногуud табигдаба. (ТАСС).

ҺАЙНДЭРЭЙ КОНЦЕРТ

Фашизмтай болоһон тулалдаанда совет арадай гаргаһан хэтэ мүнхын баатаршалга туhай, Октябриин түйлалтануud-ые жагсан хамгаалһан СССР-эй алдарта Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй шэн зориг тухай Кремлиин Съезднүүдэй ордондо баярай суглаанай һүүлээр болоһон концертдэ хабаадагшад искусствын тусгаар хэлээр хөөрэжэ үгөө. Баатар габьяата үе сагай хүгжэмтэ һүлдэ болоһон зохёолнууд, манай удэрнүүдтэ мүндэлһэн шүлэгүүд, аялга дуунууд һайндэрэй программада оруулагдаа.

Эхэ ороной баатар хамгаалагшадые фронтдо удэшэдэг «Нангин дуунһаа» абтаһан «Үргэн тэнүүн оромнай, тэмсэлдэ бодыш» гэһэн үгөөр концертын баримтата-публицистическэ орошол нэрлэгдээ.

«Василий Теркин» поэмэһээ абтаһан хэһэгүүд, «Партизаны» гэжэ хатарай найруулга, «Прощение славянки» гэжэ марш, «В лесу прифронтовом», «Огонек», «Моя любимая» гэжэ дуунууд фронтын хүшэр хүндэ удэр, һүнинүүдэй, тылдэхи баатар габьяата ажалай хэһэгүүдые һануулаа.

Инаг дуратай Эхэ ороной-гоо сэнхир огторгой доро жаргалта сүлөөтэ ажалай баяр туhай, шэнэ дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө Советскэ Союзай болон социалис хани харилсаата бусад ороонуудай тэмсэл тухай ерээдүйн концертын удаадахи хуудаһанууд хөөрөө.

Сценариин автор ба ахамад режиссер И. Моисеевэй зохёохы бодолоор нэгэдүүлэгдэнэн концертын программые Совет Армиин хоер дахин Улаан тугта А. В. Александровай нэрэмжэтэ дуу хатарай ансамблиин, СССР-эй арадай хатарай академическэ ансамблиин, СССР-эй Гостелерадиогой хүүгэдэй ехэ хоорой сэрэгэй хамтадхагдамал духовой оркестрэй, ССР Союзэй Ехэ театрай хүгжэмтэ ба драмын бусад коллективүүдэй концертнууд шэмэглэн гоёогоо.

Кремлиин Съезднүүдэй ордондо һайндэрэй үдэшэ үндэр дээдэ хэмжээндэ үнгэрөө. «Да здравствует наша держава!», «День победы!» гэжэ дуунууд пуроотэйгөөр эзэдлээ.

Концертдэ Коммунис партиин болон Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд, гадаадын айлшад байлсаа. (ТАСС).

СЭРЭГЭЙ-ПАТРИОТИЧЕСКА ТЕМЭ ХАРУУЛҺАНАЙНЬ ТҮЛӨӨ

СССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин секретариат «Эсэгэнэрэй баатаршалганууд хубүүдтэнь үг залгамжалан дамжуулагдана» гэһэн сэрэгэй-патриотическа темые эрхим һайнаар харуулхын түлөө бүхэсоюзна конкурс сонохоһон байгаа.

«Рабочая газета» (Украина), **«Звязда»** (Белоруссия), **«Социалистик Казахстан»** гэжэ республиканска газетэнүүдэй, **«Смена»** (Ленинград) гэжэ областной залуушуулай газетын, **«Красный боец»** (Ураалай сэрэгэй округ) гэжэ окружной газетын редакциинуудай, **телевидени болон радио-дамжуулгын талаар Украинын ССР-эй Гүрэнэй комитедэй** коллективүүдтэ Совет Арми болон Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна Политическэ управлениин, ДОСААФ-ай ЦК-гай ба СССР-эй Журналистнуудай холбооой нэгэдэхи шангууд, грамотануud олгогдобо.

Республиканска, областной, городской, сэрэгэй округуудай олон газетэнүүдэй редакциинуудай, телевидени болон радио-дамжуулгын талаар Гүрэнэй комитедүүдэй коллективүүдтэ хоёрдохи, гурбадахи шангууд, грамотануud барюулагдаха байна.

(ТАСС).

ҮХЭЙЕ АРШАЛААБДИ—ЭБ НАЙРАМДАЛ ХАМГААЛХАБДИ!

Илалтын 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ Москвада болоһон парад

Нүхэр С. Л. СОКОЛОВОЙ хэлэһэн үгэ

Нүхэд Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэд!

Нүхэд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеранууд, партизануud болон подпольщигууд, тылэй ажалшад!

Советскэ Союзай ажалшад, Хүндэтэ гадаадын айлшад!

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба Совет Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө, тэдэнэй даалгабаряар таанадые үгэдэ арадай һайндэрөөр, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Совет арадай түйлаһан Илалтын 40 жэлэй ойгоор халуунаар амаршалнаб.

40 жэлэй урда тээ фашис эзэрхэг түримхэйшүүл бута сохигдоо һэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнһаа харанхай. Үйлэдбэриин түрүүцүүл болон новаторнууд, партийна совет болон ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, эрдэм, соёлой элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад тэдэнэртэй хамта байна.

Фашизмые бута сохилгодо шиидхэхы хубитаяа оруулһан совет арадай баатаршалгые ёһолон хүндэлхэеэ гадаадын олон тосто айлшад ерэнхэй. СССР-тэ байдаг гадаадын ороонуудай дипломатическа түлөөлэгтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор эндэ бии.

Коммунис парти болон Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдые москвагайхид, ниислэл хотын айлшад «Ура!» хашхараагаар, нэрьемэ, удаан үргэлжлэһэн альга ташалгаар угтаба.

Нүхэд **М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Е. К. Лигачев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, В. М. Чебриков, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. В. Зимянин, В. П. Никонов, К. В. Русаков** гэгшэд Мавзолейн Түбэй трибунада гараба.

Совет сэрэгэй элитэ ехэ начальнигууд эндэ байлсаа.

Кремлиин курантнууд арба дахин сохижо, хабарай энхэ тайбан, аалин намдуу үглөөнэй сагые һэреэнэ.

Парадые үгтан абагша— КПСС-эй ЦК-гай Политбюроогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал С. Л. Соколов нээмэл машинаар Спасска башнийн үүдээр гаража ерэнэ. Парадые командалагша — армиин генерал П. Г. Лушеваар үдэшэгдэһэн министр талмай дээгүүр тойрожо, парадта хабаадагшадые Агууехэ Илалтын 40 жэлэй ойгоор амаршалба. Харюудань «Ура!» хашхараан һүр жабхалантайгаар зэдэлнэ.

Амаршалһанайнгаа һүүлээр маршал С. Л. Соколов Мавзолейн трибунада гаража, үгэ хэлэбэ.

Нүхэд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Илалтын түлөө тэмцэгшэдэй ойн хундэлэлдэ Москвада болоһон парадтай холбогдоо Советскэ Союзай Маршал С. Л. Соколовой хэлэһэн үгэ Советскэ Союзай Герб, союзна республикануудай гербнүүд.

Сэрэгүүдэй парад Улаан талмай дээрэ зэлэ татан жагсанхай. Мүнөө Эхэ ороноо сахин хамгаалжа байгшадтай хамта илалта түйлагшадай зэлэ татан зогсожо байхые харахадэ, омогорхол баяр түрүүлнэ. Түүхэдэ үзэгдөө дуулдаагүй ехэ дайн байлдаануудта эдэ хүнүүд ороноо аршаһан хамгаалһан байгаа. Удаань тэдэнэр амгалан тайбан ажалдаа бусажа, дайсанай һандаргаһан хото городуудые, һуурин тосхонуудые, предприятинуудые һэргээн бодхоогоо һэн. Домогто ороһон эдэ хүнүүдэй мүнөөшье жагсаалдаа байнаар. Илалтын 40 жэлэй ойе мүнөө тэдэ бидэнэртэй һайндэрлэжэ байна. Таанадта, геройнууд, алдар соло, таанадта доро дохинобди!

Дайнай болон ажалай олон ветеранууд трибунануудта гаргаһан үеда тэдэнэй эб эсын, хүсэ шадалай һүлдэ болоһон Советскэ Союзай Герб, союзна республикануудай гербнүүд.

Сэрэгүүдэй парад Улаан талмай дээрэ зэлэ татан жагсанхай. Мүнөө Эхэ ороноо сахин хамгаалжа байгшадтай хамта илалта түйлагшадай зэлэ татан зогсожо байхые харахадэ, омогорхол баяр түрүүлнэ. Түүхэдэ үзэгдөө дуулдаагүй ехэ дайн байлдаануудта эдэ хүнүүд ороноо аршаһан хамгаалһан байгаа. Удаань тэдэнэр амгалан тайбан ажалдаа бусажа, дайсанай һандаргаһан хото городуудые, һуурин тосхонуудые, предприятинуудые һэргээн бодхоогоо һэн. Домогто ороһон эдэ хүнүүдэй мүнөөшье жагсаалдаа байнаар. Илалтын 40 жэлэй ойе мүнөө тэдэ бидэнэртэй һайндэрлэжэ байна. Таанадта, геройнууд, алдар соло, таанадта доро дохинобди!

Дайнай болон ажалай олон ветеранууд трибунануудта гаргаһан үеда тэдэнэй эб эсын, хүсэ шадалай һүлдэ болоһон Советскэ Союзай Герб, союзна республикануудай гербнүүд.

Нүхэд Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэд!

Нүхэд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеранууд, партизануud болон подпольщигууд, тылэй ажалшад!

Советскэ Союзай ажалшад, Хүндэтэ гадаадын айлшад!

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба Совет Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө, тэдэнэй даалгабаряар таанадые үгэдэ арадай һайндэрөөр, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Совет арадай түйлаһан Илалтын 40 жэлэй ойгоор халуунаар амаршалнаб.

40 жэлэй урда тээ фашис эзэрхэг түримхэйшүүл бута сохигдоо һэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнһаа харанхай. Үйлэдбэриин түрүүцүүл болон новаторнууд, партийна совет болон ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, эрдэм, соёлой элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад тэдэнэртэй хамта байна.

Фашизмые бута сохилгодо шиидхэхы хубитаяа оруулһан совет арадай баатаршалгые ёһолон хүндэлхэеэ гадаадын олон тосто айлшад ерэнхэй. СССР-тэ байдаг гадаадын ороонуудай дипломатическа түлөөлэгтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор эндэ бии.

Коммунис парти болон Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдые москвагайхид, ниислэл хотын айлшад «Ура!» хашхараагаар, нэрьемэ, удаан үргэлжлэһэн альга ташалгаар угтаба.

Нүхэд **М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Е. К. Лигачев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, В. М. Чебриков, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. В. Зимянин, В. П. Никонов, К. В. Русаков** гэгшэд Мавзолейн Түбэй трибунада гараба.

Совет сэрэгэй элитэ ехэ начальнигууд эндэ байлсаа.

Кремлиин курантнууд арба дахин сохижо, хабарай энхэ тайбан, аалин намдуу үглөөнэй сагые һэреэнэ.

Парадые үгтан абагша— КПСС-эй ЦК-гай Политбюроогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал С. Л. Соколов нээмэл машинаар Спасска башнийн үүдээр гаража ерэнэ. Парадые командалагша — армиин генерал П. Г. Лушеваар үдэшэгдэһэн министр талмай дээгүүр тойрожо, парадта хабаадагшадые Агууехэ Илалтын 40 жэлэй ойгоор амаршалба. Харюудань «Ура!» хашхараан һүр жабхалантайгаар зэдэлнэ.

Амаршалһанайнгаа һүүлээр маршал С. Л. Соколов Мавзолейн трибунада гаража, үгэ хэлэбэ.

Нүхэд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Илалтын түлөө тэмцэгшэдэй ойн хундэлэлдэ Москвада болоһон парадтай холбогдоо Советскэ Союзай Маршал С. Л. Соколовой хэлэһэн үгэ Советскэ Союзай Герб, союзна республикануудай гербнүүд.

Сэрэгүүдэй парад Улаан талмай дээрэ зэлэ татан жагсанхай. Мүнөө Эхэ ороноо сахин хамгаалжа байгшадтай хамта илалта түйлагшадай зэлэ татан зогсожо байхые харахадэ, омогорхол баяр түрүүлнэ. Түүхэдэ үзэгдөө дуулдаагүй ехэ дайн байлдаануудта эдэ хүнүүд ороноо аршаһан хамгаалһан байгаа. Удаань тэдэнэр амгалан тайбан ажалдаа бусажа, дайсанай һандаргаһан хото городуудые, һуурин тосхонуудые, предприятинуудые һэргээн бодхоогоо һэн. Домогто ороһон эдэ хүнүүдэй мүнөөшье жагсаалдаа байнаар. Илалтын 40 жэлэй ойе мүнөө тэдэ бидэнэртэй һайндэрлэжэ байна. Таанадта, геройнууд, алдар соло, таанадта доро дохинобди!

Дайнай болон ажалай олон ветеранууд трибунануудта гаргаһан үеда тэдэнэй эб эсын, хүсэ шадалай һүлдэ болоһон Советскэ Союзай Герб, союзна республикануудай гербнүүд.

Сэрэгүүдэй парад Улаан талмай дээрэ зэлэ татан жагсанхай. Мүнөө Эхэ ороноо сахин хамгаалжа байгшадтай хамта илалта түйлагшадай зэлэ татан зогсожо байхые харахадэ, омогорхол баяр түрүүлнэ. Түүхэдэ үзэгдөө дуулдаагүй ехэ дайн байлдаануудта эдэ хүнүүд ороноо аршаһан хамгаалһан байгаа. Удаань тэдэнэр амгалан тайбан ажалдаа бусажа, дайсанай һандаргаһан хото городуудые

ДЭЛХЭЙЕ АРШАЛААБДИ—ЭБ НАЙРАМДАЛ ХАМГААЛХАБ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

гүй; бата нэгэдэлые, хүдэлмэришэн гангиин, колхозно тарааашадай ба арадай интеллигенциин нягта холбоо барисгаае, СССР-эй арадуудай хани барисаае, аха нүхэсэлые, марксистско-ленинскэ суртал һургаалай агууехэ хүсэтэй байһые тодо хурсаар гэршэлэн харуулаа һэн.

Советскэ Союзай илалта хадаа тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй, түрүү совет сэрэгэй эрдэм наукын, полководческо бэлигшадабариин болон маһай сэрэгэй кадрнуудай дайшалхы мэргэжэлэй илалта болоһон байгаа. Дайсантай хатуу шанга тулалдаанда совет сэрэгшэдэй, партизануудай гаргаһан ниитэ баатаршалга, шэн габьяа, эрэлхэг зориг, хүсэл эрмэлзэл шэнги юумэ хүн түрэлтэн үзөөгүй юм.

Фашис булимтарагшадта эсэргүүсэн бодоһон Югославиин, Польшын, Чехословакиин, Болгариин, Румыниин, Албаниин, сэрэгэй соединениинүүдэй, партизанска арминуудай болон отрядуудай Венгриин сэрэгэй частнуудай сэрэгшэдэй, эсэргүүсэлтын хүдэлөөндэ хабаадагшадай, фашизмда зүрюугээр тэмсэһэн подпольщигуудай шэн зориг то тэмсэлые манай арад хоодоо һанажа ябахал, үндэрөөр сэгнэхэл, США-гай, Великобританиин, Франциин, Хитадай ба антигитлеровскэ коалициин бусад гүрэнүүдэй арадууд болон арминууд дэлхэйн хоёрдохи дайнда илалта туйалгада ехэ хубитаяа оруулһан байгаа. Арадуудай үнэн сэхэ хүбүүд, дүлэтэ патриотууд — интернационалистнууд коммунистнууд сүлөөлэгдэн тэмсэлэй манлайда дабшаһан юм.

Түүхые хазагайруулхын, дэлхэйн хоёрдохи дайе үүдхэгшэдэй, харюусалга сагааруулхын, фашис булимтарагшадые бута сохилгодо СССР-эй үзүүлһэн үүргэ доошолуулхын тула буржуазна номнол ехэ хүсэеэ элсүүлнэ. Тэд хэншье үнэн юумэ буруушаажа шадахагүйл.

Илалтада, фашис богоолшолгоһоо Европын арадуудые сүлөөлэлгэдэ, дэлхэйн хүгжэлтэ дэбжэлтые аршалан хамгаалгада имаг тал Советскэ Союзай шиидхэхы хубитаяа оруулһыень бүхы дэлхэй һайн мэдэнэ. Илалта туйлахын тула 20 миллион совет хүнүүдэй ами наһа алдаабди. Энээниие бидэ хэзээдэшье мартахагүйбди.

Империализмын гол хүсэнүүдые бута сохилго тэрэнэй байдалые һуларуулаг капитализмын доройтон уналгые гүнзэгырүүлэх һэн. Дэлхэйн социалис системэ байгуулагдаед, амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байна. Дайнай хатуу шэрүүн туршалгануудые амжалтатайгаар дабажа гараһан совет арад социалис Эсэгэ ороноо хамгаалагшадай уг зорилгоүүдые бэелүүлхэн аша туһада шэнэ амжалтануудые туйлахын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ байна. Манай гүрэнэй хүсэ шадалай урган бэхижэжэ байһые, партиин һүр жабхаланга түсэбүүдэй бодоор бэелүүлэгдэжэ байһые Сидэ ехэ омогорхол баяртайгаар харанабди.

Хэтэдээ мүнхэ революционно марксистско-ленинскэ һургаалаар зэбсэржүүлэгдэһэн Коммунис парти совет арадые Ленинэй зааһан замаар бата байдамтайгаар хүтэлнэ. Тэрэнэй бүхы хэрэгүүд, ухаан болол совет арадай аша туһада, коммунизм байгуулгын аша тулада зорюулагданхай. Ороноймнай, ажабайдалда болохоёо байһан шухалын шухала үйлэ хэрэгэй — КПСС-эй эзлжэтэ XXVII съездын ойртохо байһан ушар манай зохёохы ажалда эршэ хүсэ нэмээнэ.

Манай партиин Совет гүрэнэй хүсэлэл оролдолгнууд социалис хани харилсаае саашадань бэхижүүлгэдэ, социализмын хараа байдалые батадхалгада, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёлоор зэргэ оршохо ленинскэ гол ёһонуудые бодото дээрэнь батаар, шууд сэхээр бэелүүлгэдэ, империализмын үүдхэжэ байһан буу зэбсэгүүдые бүтээн, гаргалгые болюулалгада, дэлхэй дээрэ эб найрамдалые бэхижүүлгэдэ зорюулагдана.

Ядерна дайе зайсуулан сарахын, арадуудай аюулгүй байдал хангахын түлөө, уласхоорондын тугшүүрилые һуларуулха, бүхы гүрэнүүдэй хоорондо этигэл найдал, харилсаа холбоо, үгээ ойлголсолгые тогтоохо арга олгоһон бодото хэмжээнүүдые бэелүүлхэн түлөө Советскэ Союз тэмсэдэг байна, мүнөөшье тэмсэжэ байна.

Мүнөө үеын орёо тугшүүрилтэй уласхоорондын оршон байдалда Советскэ Союз һайн һайхан хүсэл эрмэлзэлтэй байһаа мэдүүлжэ, бусад гүрэнүүдэй хамта дайнай аюулые һуларуулха талаар шэглүүлэгдэнэн ели алиндань таарамжатай хэлсээнүүдые баталха харгы замуудые оролдосотойгоор бэдэрхээр бэлэн лэ. Гэбэшье совёт хүнүүдэй амгалан жаалда, Совет ороной болон тэрэнэй союзнигуудай энхэ тайбан байдалда халдан ороһон ами бүхы хүсэнүүдтэ шанга хэрюу сохилго үгтэхэ юм гэжэ тэдэнэр батаар мэдүүлнэ. Энээнэй түлөө манай алдарта Зэбсэгтэ Хүсэнүүд шухала хэрэгтэй бүхы юумэтэйл.

Социалис хани харилсаата оронуудай арминуудтай ниитэ нэгэн жагсаалаар Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд социализмын тойлалтануудые сахин хамгаалха түүхэтэ уялгаяа дүүргэжэ байна. Гушан жэлэйнь ойн эдэ удэрнүүдтэ тэмдэглэгдэхэеэ бэйнан Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй арадуудай ба арминуудай аха дүүгэй холбоон арадуудайнгаа амгалан тайбан ажалые хангалгын, эзэрхэг түримхэй империалис хүгэнүүдэй харата ябуулгануудые зогсоон саралгын хүсэтэ эрхэ нүхэсэл болоно. Энэ Договорой хүсэндөө байлгые үшөө 20 жэлээр һунааха тухай аха дүү оронуудай шиидхэбэри шухала удха шанартай байна.

КПСС-эй ЦК-гай мартын ба апрелиин (1985 он) Пленумуудэй шиидхэбэринүүдые совет сэрэгшэд нэгэн һаналтайгаар һайшаан дэмжэнэ. Түрэл Коммунис партияа, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедые нягтаар тойрон жагсаһан, баатар габьяата ёһо заншалнуудаа үнэн сэхэ сохет сэрэгшэд дайшалхы хэрэгүүдээрээ частнуудай ба корабльнуудай түгэс бэлэн байлгые бэхижүүлнэ, патриотическа ба интернациональна уялгаяа нэрэтэй соотойгоор дүүргэхээр ходоодоо бэлэн байна.

СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэдтэ—фашис булимтарагшадтай тэмсэлдэ манай Совет Эхэ ороной нэрэ хүндые, эрхэ сүлөөе, бэеэ дааһан байдалые аршалан хамгаалһан Эсэгэ ороноо хамгаалһын Агууехэ дайнай ветерануудта, арадай ополчениин сэрэгшэдтэ, партизануудта, подпольщигуудта, тылэй ажалшадта, эхэнэрнүүдтэ, эрдэмтэдтэ, соёлой ажал ябуулагшадта алдар соло!

Мүнөөнэй болон ерээдүйн үеэтэнэй эрхэ сүлөөгэй, жаргалта байдалай түлөө фашизмтай хэһэн хатуу шанга байлдаануудта унаһан Эхэ ороноо хамгаалагшадта — хэтэ мүнхын дурасхаал!

Баатар габьяата совет арад, илагша-арад болон тэдэнэй шэн зоригто Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

Манай агууехэ Эхэ орон—Совет Социалис Республикануудай Союз мандаха болтогой!

Манай бүхы илалтануудые зоригжуулагша ба эмхидхэгшэ—Советскэ Союзай ленинскэ Коммунис партида алдар соо!

Ура!

* * *

«Ура!» хашхараан талмай дээгүүр гурба дахин эбхэрэн соностоно. Советскэ Союзай Гимн эздэлнэ. Тэрэнэй һүр жабхаланта аялга хүгжэмтэй ертиллериин салютай нэрэгэн нилэн нэгэдэнэ.

Эдэ Илалта тухай мэдээсэлые ороноймнай ажалшадта дуулгаһан 45-дахи оной май сарын мартагдашагүй тэрэ удэртэ бидэниие тэхэрюулэн бусаһан дурасхаалай дохёо. мэтээр соностоно. Сэхыень хэлэхэдэ, тэрэ удэр бэшэ, харин һүни болоо һэн. Дамжуулгануud үглөөнэй 3 час хахад бологор үргэлжэлүүлэгдэхэ гэжэ майн 8-най үдэшэнһөө хойшо радиогоор соностоходонь, бүхы ороймай дайнай үеын ажабайдалай таһаршагүй зүйл болоһон радиодинамигуудтаа нялдан шагнаа һэн. Германи бэеэ тушааба гэһэн баярта мэдээсэлэй соностоходонь, Спасска башниин час һүниин 2 час 10 минута харуулжа байгаа бэлэй.

Илалтын эгээл түрүүшын һайндэр тухай газетэнүүдэй хабтаһанууд мүнөөшье хөөрэжэ байдаг. Майн 9-ниие «Бүгэдэ арадай һайндэр» болгожо соносхохо тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые газетэнүүд толилһон байгаа. Тэрэ һүни олон мянгаад хүнүүд Улаан талмай дээрэ, Ленинэй Мавзолейн дэргэдэ сугларааа һэн.

«Таанад хэд болохобта?—гэжэ талмайда дүтэлжэ ябаһан жагсаалшадһаа асуубабди,—гэзд манай хаанинар 45-дахи оной репортаж хээ һэн.

— Арадбди! Бидэ арадбди! —гэжэ тэдэнэр бултадаа нэгэ хүн шэнгээр харюусаа һэн...»

Үнэхөөрөөшье, эдэмнай илалтын һайндэрые тэмдэглэһэн арад байгаа. Мэдээсэлэй радиогоор дамжуулагдаһанһаа хойшо ородоол нэгэ часай үнгэрхэдэ, бүхы Москва һайндэрэй тугуудаар шэмэглэгдэнхэй байһан юм. Хүнүүд тэбэрилдэн таалалдана. Энэ үедэ тэдэнэртэ танигдаагүй хүнүүд үгы һэн. «Ура!» хашхараан доро хүнүүд матросой хубсаһатай гурбан хубуудые, гимнастерко дээрээ Советскэ Союзай Геройн одотой танкистые дээшэнь хаяна. Энэ түрүүшын жагсаал тухай хэншье сонсохоогүй

Илалтын тугуудта зэргэлэн жагсанабди

...р, майн 9-дэ, Агууехэ Илалтын 40 жэлэй ойн ...р республикымнай нийслэл хотын Советүүдэй ...р Улаан-Удэ хотын ажалшадай, сэрэгэй гар...дэвлэгшэдэй митинг халуун баярай оршон байцэбо. Удаань «Илалтын тугуудта зэргэлэн жагсаа...н уряатай залуушуулай манифестаци үнгэргэг...

...то Буряадай ...л хотын гол ...здлһэн оркестр ...ланта хүгжэм, ...баясхалан на... ...н энэ үдэрые ...й болгоо. Жэл ...байндэр өөрын ...й байдаг гэ... КПСС-эй ЦК-... (1985 он) Пле... партийн ээлжээ... ...дые зарлаха, ...хэ, үнгэргэхэ ...ража үзөө. ...мнай урда та... ...н ехэ хэмжээ... ...да зорилгонуу... ...лсахэ партийн ...ай хүгжэлтэдэ ...шата эхилхэнь ...ой саана «Эб ...лал. Май» гэ... ...ка доро Ажал... ...н нэгэдэлгын ...удэр Советүү... ...ара тэмдэглэг... ...нүүдэрэйм... ...лтан». Энэ бо... ...нүүдэр онсо ...рамдалта бай... ...да ядерна гэ... ...ийсуулан усад... ...ти, правитель... ...ын политикые ...дамжэлгэ, дайн ...руушаалга энэ ...болоно.

...аан-Удэ хотын ...ймайн һайндэ... ...ангтал илалта... ...хтай. Талмайн ...бурятгеологийн» ...Илалтын орден, ...ь улаан бү... ...б, «1985» алтан ...о аржын ха... ...ые бүрхөөһэн ...дунда аха дүү ...й 15 туг, ...туг онсо ил... ...нзбшээндэ на...

...ньуудаа нара... ...згүүлһан ветe... ...н 40 жэлэй ...ай 40 недели» ...: мүрысөөндэ ...түүрүүшүүл, за... ...зд, студентнэр ...ргэ зэргээрээ ...нүүд дээрэ ...ажалай ве... ...н, совет бо... ...ануудай тү... ...мтэд, литера... ...нуствын ажал ...ено.

...с. Композитор ...Илалтын үдэр» ...ные оркестрэй ...талмай дээрэ ...хүн зон энэ ...трибуна дээ... ...мой нэгэдэхи

рэнэй Гимн һүр жабхалантайгаар зэдэлнэ.

Нүхэр В. С. Тимашов Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, Эсэгэ ороной хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагша А. А. Бадиевта үгэ үгэбэ.

Эсэгэ ороной хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай түйлаһан Илалтын удха шанар, тэрэнэй үнэ сэн, фашизмтай бүгэдэ арадай тэмсэлдэ Буряад ороной сэрэгшэдэй, ажалшадай оруулһан хубита, тэдэнэй эрэлхэг габьяа, шэн зориг тухай нүхэр А. А. Бадиев хөөрөөд, илалтын һайндэрөөр сугларагшадые амаршалба.

Һүүлээрнь Советскэ Союзай Герой В. Х. Хантаев, фронтовой бригадын бригадир, Улаан-Удэ хотын мяха-консервын комбинадай шубуунай цехэй начальник, Ажалай Улаан Түгай орденто А. Г. Скрицкая, дайнай ветеран, габьяата багша, уран зохёолшо, Социалис Ажалай Герой Ц. Н. Номтоев, сэрэгэй гарнизоной түлөөлэгшэ В. М. Семенов гэгшэд үгэ хэлээ.

Удаань республикымнай хүтэлбэрилэгшэд, дайнай ветерануд В. И. Ленинэй хүшөөдэ баглаа сэсэгүүдые, гирляндануудые табиба. Энээгээр Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололой митинг дүүрэжэ, залуушуулай манифестаци эхилбэ.

— Нүхэдүүд! «Баяр ёһололой толон» гэжэ нэрлэгдэһэн сэрэгшэдэй дурасхаалые ёһолон хүндэлэлгэ комсомолшуудай һайхан заншал болонхой, —гэжэ ВЛКСМ-эй Улаан-Удэ хотын горкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. А. Бадиев, республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов, партийн обкомой бюрогой гэшүүд, республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшонор, сэрэгэй гарнизоной түлөөлэгшэд гараба.

— Нүхэдүүд, шагнагты! Түүхэ хэлэжэ байна.—гэһэн үгэнүүд талмай дээрэ сонстобо. Удаань 1945 оной майн 9-дэ Карлсхорстдо гитлеровскэ Германиин командованиин түлөөлэгшэдэй капитуляци тухай актда гараа табиһан тухай фонограмма хүн зоной һанаа сэдьхэлые 40 жэлэй саана болоһон айхабтар ехэ удха шанартай түүхэтэ үдэр абаашаба. Талмай дээрэ агшан зуура аалин намдуу болобо.

КПСС-эй Улаан-Удын горкомой нэгэдэхи секретарь В. С. Тимашов микрофондо дүтэлжэ, Эсэгэ ороной хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай түйлаһан Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололой митингые нээбэ. СССР-эй Гү... В. В. Конечных трибуна дээрэһээ гараад, сугларагшадта хандаба: —Эхэ ороной ...гоо эрхэ сүлөө...эй түлөө, бэеэ даһан байдалай түлөө хэдэн миллион совет хүн зон ами наһаяа үгөө. Эхэ ороной хамгаалагшадай түрүү зэргэдэ коммунистнуудтай суг эммэ түшэлсэн, нягтаар жагсаһан комсомолшуудые ябаа. Агууехэ Илалта...

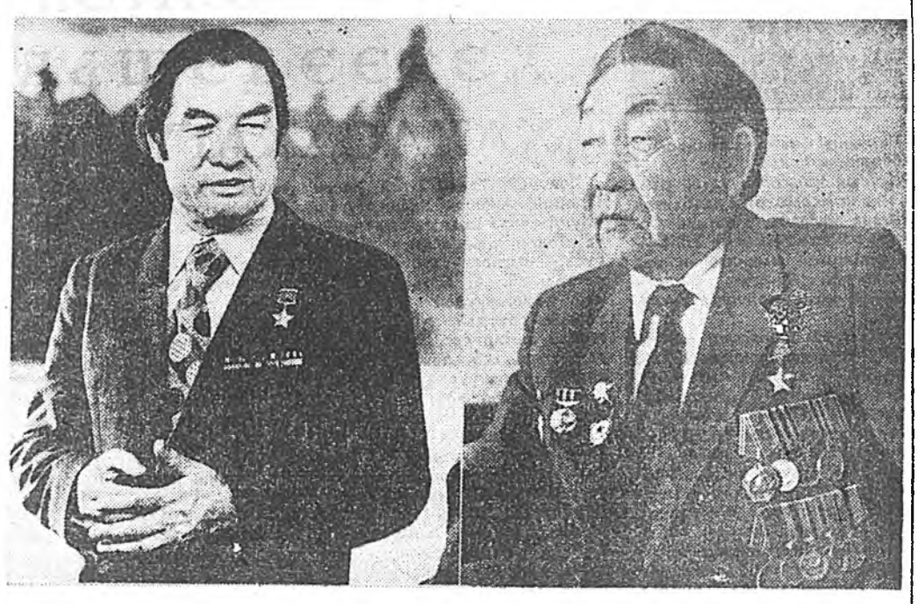

...наяа үгэгшэдые дурсая. Герой-городууд Москва, Ленинград, Сталинград, Одессэ, Севастополь, Минск, Харьков, Брест, Новороссийск, Керчь, Смоленск болон бусад. Баатар хүбүүд, басагадаа, нэрэ нэрээрнь һанаял.

Зоя Космодемьянская!

Советскэ Союзай Герой, комсомолка, партизан басаган Зоя Космодемьянская немец-фашис эзэмдэгшэдэй шуһата гарһаа баатарай үхэлөөр унаа!

Залуушуулай Бүхсоюзна Ленинскэ Коммунис Союзай хүмүүжүүлһэн герой хүбүүд, басагад—Тимур Фрунзе, Александр Чекалин, Владимир Борсоев, Дарма Жанаев болон бусадые нэрэ нэрээрнь дурсая. Хэтэ мунхэдөө ВЛКСМ-эй гэшүүд — аха нүхэдэйнгөө дурасхаалые толгойгоо доро дохин, ёһолон хүндэлэл!

Талмай дээрэ сугларһан дайнай, ажалай, партийн, комсомолой ветерануд, мүнөөнэй комсомолшуд, залуушуул—сүхы хүн зон нэгэ минута дуулай зогсобод.

Удаань мунхэ зулын гал бадаруулһан факелтай бронетранспортер талмай дээрэ гараба. Хойноһоонь гараһан бүгэд залуушуул В. И. Ленинэй хүшөөдэ гирляндануудые табиба. Дайнай ветерануд талмай дээрэ гаража, Илалтын ойн баярай хүндэлэлдэ жагсаһан ажалай вахтада илагшадта дайшалхы 3 Улаан туг хэтэ мунхэдөө хадагалжа байхаарнь барюулба.

Советүүдэй талмай дээрэ сугларһан залуушуул эсэгэнэрэйнгээ революционно, дайшалхы болон ажалай ёһо заншалнуудта үнэн сэхэ байха тухайгаа 3 дахин тангаригларба.

Залуушуулай энэ манифестаци эсэгэнэрэйнгээ ёһо заншалнуудые бүри арьбадхахаар бэлэн байһан тухай тэдэнэй эрмэлэзл, зориг, хүсые хүсэд дүүрэнээр үшөө дахин гэршэлэн харуулба.

Энэ үдэр Советүүдэй талмай дээрэ, соёлой болон амаралтын городской парк соо, бусад талмай парктуудта үнэн

...һүниин харанхы зениткэнүүдэй галаар ходоро гэрэлтүүлэгдэнэ. Энэ гэрэлдэнь үргэн мүрэнэй нюруушье һүрөөтэйгөөр хэлбэлзэжэ харагдаха юм. Сэрэгшэдэй ябаһан онгосо энэ бэеэрээ дайсанай снарядта дайрагдахань гү, али хүсэтэ долгиндо хяа нэшэгдэхэнь гү гэжэ һанаадхихаар. Тиймэ юумэн болохогүй. Дунай мүрэниие гаталжа ябаһан сэрэгшэд заатагүй нүгөө эрьедэ хүрэхэ, фашис сэрэгүүдэй бүхэлэлтэнүүдые үй бута сохихо... Хэды эрэлхэг шарайнууд гээшэб! Иимэ хүбүүдые ямаршье дайсан һүрдөөхэгүй...

Советскэ Союзай Герой, РСФСР-эй арадай уран зураша Георгий Николаевич Москалёвой «Дунай мүрэниие гаталалга» гэһэн дурсалга-зураг...ые хаража байхада, эгээл иимэ бодолнууд һанаанда ороодхино. Холын 1944 оной байлдаанай үеые энэ зурагтаа Георгий Москалёв харуулаа ха юм. Тиихэдэ тэрэ арбан юһэтэй гвардиин лейтенант ябаа. Байлдаанда унаһан батальоной...гоо командирай үүргые бэе дээрээ даажа абаад, Дунайн баруун эрьедэхи плацдармые ургэдхэхын түлөө тулалдаанда сэрэгшэдэ...

...Москалёв полкынгоо арбан нэгэн сэрэгшэдтэй хамта Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн намтартай.

Һүүлээрнь Румыниин, Болгариин, Чехословакиин, Югославиин, Австриин газар дайдые, хүн зониие фашизмын бүзар һабарһаа сүлөөлэлсөө. Хаанашье ябахадаа, түрэнэн нютагайнгаа нэрые, совет герой сэрэгшын нэрые хүндэтэйгөөр абажа ябаа.

Нютагаа бусажа ерэхэдээ, уран зурааша болохо гэһэн һаналаа заатагүй хүсэлдүүлхэб гэжэ тэрэ үшөө фронтдо байхадаа сэдьхэгшэ һэн. Үнэхөөрөөшье, дайнай һүүлээрхи жэлнүүдтэ тэрэ Эрхүүгэй уран зурагай училищиие, удаань Москвагай Суриковай нэрэмжэтэ уран зурагай институдые дүүргэжэ гараа. Одоошье тэрэ зориһондоо хүрэжэ, өөртэнь түрэл дүтөөр һанагдадаг болоһон Буряад нютагые (өөрөө Г. Москалёв хүршэ Шэтын областьдо түрэһэн юм) олон тоото зурагуудтаа магган дуулаһан байна. Шухалань гэхэдэ, Совет Армиин сэрэгшэдэй, дайшалхы нүхэдэйнгөө хэтын хэтэдэ мартагдашагүй баатар габьяае искусствын ехэ захатануудта тэрэ мунхэлжэ байнхай.

Б. ДОРЖИЕВА.

* * *

Василий Хариноевич Хантаев Сретенскэ ябаган сэрэгэй училищида һуража байтараа, фронтдо мордожо, Курска дүхэригэй байлдаанда оролсоһон юм. Немец фашистнарые дам саашань намналсажа, аяар холын Прага хото хүрэһэн байха. Гвардиин сержант 3-дахи гвардейскэ танкова армиин 70-дахи мотомеханизированнэ бригадын 76 миллиметрэй үхэр бүүгай командир байгаа. Тэрэнэй отделенидэ зургаан хүн: узбек, молдаван, башкир, мүн гурбан ороҮ хүбүүд бии һэн. «Апрелиин 26-да Берлинэй гүдамжануудта ехэ тулалдаан болоо. Үхэр буугай абяан шэхэ дулиирүүлмээр нэерээ. Нэгэ мэдэхэдэмни, зургаан хүбүүдни алуулшоод байгаа», гэжэ Василий Хариноевич хөөрөө һэн. Тэрэ суута Берлинска операцида 600 хүн Советскэ Союзай Герой болоһон байна. Тэдэнэй дунда буряад хүбүүн Василий Хариноевич Хантаев энэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн габьяатай.

Тиихэдэ Василий Хариноевич Вислэ мүрэниие гаталхадаа, эрэлхэгээр тулалдаһан байна. Тэрэнэй ударидаһан үхэр бүүгай отделениин артиллеристнууд дайсанай бүхэлэлтэнүүдые хяа бута сохёо һэн. Хатуу зоригтой командир В. Х. Хантаев Улаан Одоной орденоор шагнагдаһан юм.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Советскэ Союзай Геройнууд Г. Н. Москалёв, В. Х. Хантаев.

С. БАЛДУЕВАЙ фотонууд.

...РЭЭН, ДУРСАН ЯБАДАГ ЛЭ...

...рта нютаһаа ...рхимэй эр... ...гэ ороно... ...дэ даанда ...дэнэй аяар ...ануудур баа... ...ева. Іэрэ тоо... ...гүүнэр Ефим, ...гшэд баһал ...ийм эдэ сү... ...ийн мини уе... ...ийһан. Хаана, ...дайнай ...хододо, Эхэ ...ми наһаяа ...ийн сэрэгшэ ...ийгаа хү... ...ийэ түүрээн, ...—гэжэ дай... ...ович Ив... ...баатар зо... ...сэрэгшэдэй ...мартагдаша... ...ийн суутаа Кры... ...ийр дайдые ...ийн сүлөөлэл... ...ийн арад ...ийн, амгалан ...ийхэ зобо... ...ийн үзөө, оло... ...ийгыда ал... ...ийн баатар... ...ийгүй. Тэрэ... ...ийнтанууд

олон даа. Тэдэнэйнь тоодо орден, медальнуудаар, сэрэгэй командованиин барюулһан олон тоото магтаалай грамотануд һаяын жэлнүүдтэ Одессэ, Молдавиһаа ерэһэн бэшэгүүд болоно.

— Энэ бэшэгые Одесскэ областиин Сарата гэжэ поселогой һурагшад бэшэнэ. Уншахадатнай болоно. Һонирхолтой байжа магад,—гээд Анатолий Иванович олон бэшэгүүдэй дундаһаа нэгыень абажа харуулба.

«Хүндэтэ Анатолий Иванов, танай алба хэһэн 83-дахи бригада мартагдашагүй 1944 оной август һарын 22-то манай Сарата тосхониие фашистнарай ула дорохоо сүлөөлэн абаа юм. Танай нүхэдөө адресыетнай оложо, энэ бэшэг танда эльгээхэ аза талаан манда дайралдаа. Өөрынгөө дайшалхы зам тухай, манай һуурииниие яажа дайсанһаа сүлөөлһэн тухайгаа бэшэхыетнай гүйнабди.

Манайда айлшалан ерэхыетнай үринабди.

Сарата поселогой дунда һурагшад».

— Энэ һургуулиин һурагшадай гүйлтыень дүүргэн, бэшэг бэшэжэ эльгээгээ хум,— гээд нүхэр Иванов дуугай болон, ямаршьеб даа ондоо бодолдо абтажа, хармаан соохоо аршуулаа гарган, нюдэнэйнгөө нулимса аршаба. Энэ үедэ тэрэнэй урда Днестр мүрэниие гаталхадаа, фашистнарай һомондо дайрагдан унаһан нүхэдынь харагдаа гээшэ гү?

Али магад дайсанай хүндэ сабхиин ула доро дорожолуулан байгаа совет хүнүүдэй эрхэ сүлөө асарһан түрэл улаан сэрэгшэдээ харахадаа, баяраар халин байһан шэг шарайнууд үзэгдөө гээшэ гү?

— Сарата һуурииниие яажа сүлөөлһэн тухайгаа хөөрыт, һонин байхал,—гэһэн асуудал табигдаба.

— Болоно. 1944 оной августын 21-дэ Днестр мүрэниие гаталан гараад, дайсаниие ара талаһаань гэнэдхээн сохихо, гол хүсэнүүдэй гараха зам бэлэн болгожо үгэхэ гэһэн харюусалгатай даабари үгтэбэ. Тэрэниие дүүргэхын тула зоригтой сэрэгшэд хэрэгтэй юм. Манай командир майор Фомин сэрэгшэдтэ хандан, «аюулта даабари һайн дурааараа дүүргэхээ ошохо дуратайшуул, алхам урагшаа!» гээдхибэ.

Бусадтай суггаа бишье алхам хэбэб. Удаань энэ бүлэг толгойлхо даабари намда үгтөө һэн. Газаа гарахада, шэб харанхы. Онгосодо һуугаад, тамаржа захалбабди. Үнишье болонгүй дайсан бидэниие обёороод, буудажа эхилбэл даа. Даабаряа дүүргэхэ хэрэгтэй. Соо буудуулһан онгосомнайшье шэнгэбэ. Пулемедой буудалгын далда хорон, сеожент Воронин рядовой Сидоренко бидэ' гурбан түрүүшүүлэй зэргэдэ эрьедэ гаража, немецүүд худар хэдэ хэдэн граната шэдээд, урагшаа дабшабабди. Энэ үедэ дайсан бидэн руу дзот соо тодхогдоһон пулемедоор буудажа захалба. «Сергей автомадаараа эдэнэрые һамааруулаа. Нэгэ-нэгээрнэй һалгаахань лэ»,— гээд дзот худар мүлхижэ захалбаб. Тээ дүтэхэн болоод, хэдэн граната шэдээдхибэб. Пулемедшье замхаба. Тиигэжэ үглөөдэрынь Сарата поселок дайсанай һабарһаа сүлөөлэгдөө бэлэй, —гээд хуушанай сэрэгшэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлэн,— тиихэдэл Эсэгэ Ороноо хамгаалгын дайнай хоёрдохи шатын орденоор шагнагдаа хум даа, — гэжэ нэмэбэ.

Ахалагша лейтенант А. Ивановой энгэр дээрэ Улаан Одоной орден мүн лэ яларна. Энэ шагналда Ростов-на-Дону хотые сүлөөлэлсэнэнэйнгөө түлөө хүртэһэн байха юм.

Дайнай һүүлшын үдэрнүүдэй нэгэндэ Будапешт шадар манай нютагай хүбүүн А. Иванов хүндөөр шархатаад, түрэл Хасууртаяа бусажа, колхозой, совхозой зоотехнигээр, дунда һургуулиин багшаар, сельскэ Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр олон жэлэй туршада ажаллаа. Хаанашье, ямаршье ажалда ябахадаа, коммунист, далайн ябаган сэрэгэй саперно взводой командир ябаһан ахалагша лейтенант Иванов олоной хэрэгэй түлөө эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлэн, урган ябаа залуу үетэниие интернациональна талаар хүмүүжүүлгэдэ онсо анхаралаа хандуулна.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ТАСС АПН
ХИЛЫН САААНАҺАА

ПРАГАДА БАЯРАЙ СУГЛААН БОЛОБО

ПРАГА. Чехословак арадай национально-сүлөөрэлтын тэмсэлэй дүүрэһээр, Чехословакиие Совет Армиин сүлөөлһөөр 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан КПЧ-гэй ЦК-гай, Национальна фронтын ЦК-гай, ЧССР-эй Федеральна суглаанай Президиумэй ба правительствын баярай суглаан майн 8-да эндэ болобо. КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй Президент Г. Гусак, Коммунис партиин болон Чехословакиин түрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. Н. Долгих түрүүтэй СССР-эй партийно-правительственна делегаци, бусад социалис ороннуудай делегацинууд, гадаадын олон тоото айлшад тэрээндэ хабаадаһан байгаа.

Г. Гусак сугларагшадай урда үгэ хэлэбэ. Совет арад фашизмые бута сохилгодо шиндхэхы хубитаяа оруулһан, хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэ дэбжэлтые аршалан абаһан байгаа гэжэ тэрэ хэлээ. Энээн тухай арадууд хэтын хэтэдэ һанажа ябаха юм. Соведүүдэй ороной баатаршадгата жэшээ нацис дарлалта мүлжэлгэдэ эсэргүү тэмсэлдэ олон миллион хүнүүдые зоригжуулан хабаадуулһан байгаа. Социализмын суртал һургаалнуудай үүргэ нүлөөн, дура татаһан хүсэн хэмжээлэшэгүйгөөр ургаа һэн. Зарим ороннуудта болоһон арадай-демократическа революцинууд тэндэ арадай засаг тогтоожо, социалис ханн нэгэдэлые байгуулһан байгаа. Эдэ бүгэдэ дэлхэйн хүгжэлтэдэ ехэ нүлөө үзүүлээ.

Варшавска Договор хадаа аха дүүгэй ханн барисаас бэхижүүлгэдэ шиндхэхы үүргэ дүүргэнэ. Тэрэнэй хүсэндөө байгыс һунаалга гансал манай арадай, бүхы социалис ороннуудай аюулгүй байдалые бэшэ, харин бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха арга олгохо байна. Стратегическэ хүсэнүүдэй тэнсүүрине Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүд хэзээдэшье буруу һургүүлхэгүй юм.

XXVII съезддээ КПСС-эй ямараар бэлдэжэ байһанайнь хойноһоо, КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хэлэһэн үгэ соохи һургаал заабаринуудые бодото дээрэнь бэслүүлжэ захалһанай хойноһоо Чехословакиин ажалшад ехэ анхаралтайгаар адаглана. КПЧ-гэй хүтэлбэри доро, Советскэ Союз болон бусад аха дүү ороннуудтай хамта чехословак арад хүгжэнги социалис общество байгуулгын замаар урагшаа дабшана.

Сугларагшадта халуун дулаанаар үгтагжа, В. И. Долгих суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ. КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй болон правительствын үмэнэһөө, бүхы совет хүнүүдэй эүрһөө тэрэ Агууехэ Илалтын түйлагдаһаар 40 жэлэй ойгоор ЧССР-эй ажалшадые халуунаар амаршалаад, хүгжэнги социалис общество байгуулагдаа, саашадаашье ехэ амжалта түйлахыень, энхэ амгалан ажаһуухыень, бата эб найрамдалай оршон байдалда хүгжэлтэ дэбжэлгэ хангахыень аха дүү чехословак арадта хүсэбэ.

1945 оной дурасхаалта хабарһаа хойшо жэл бүхэнэй үнгэрхэ тума манай илалтын бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанар улам эли бодоор, һүр жабхалантайгаар харагдана. Фашизм болон милитаризмые бута сохилго гансал Европын арадуудые дарлалта мүлжэлгэһөө аршалан абараа, дэлхэйн хүгжэлтэ дэбжэлтые сахин хамгаалаа бэшэ, харин уласхоорондын оршом соохи хүсэнүүдэй тэнсүүрине эб найрамдалай ба хүгжэлтэ дэбжэлтын аша тушада хүчилгаһан байна.

Советскэ Союзай арад түмэн Чехословакитай ханн барисаагаа үндэрөөр сэгнэдэг юм. Манай харилсаан ажабайдалаар шалгагдаһан марксизм-ленинизмын ба социалис интернационализмын бата үндэһэ һуури дээрэ хүгжөөгдэнэ. Манай Коммунис партиинуудай, Центральна Комитедүүдэй харилсан ажаллалга холбоо барисаагаа хэлбэришэгүйгөөр бэхижүүлгэдэ ехэ удха шанартай байна. Советскэ Союзай болон Чехословакиин хоорондохи ажахын али бүхы харилсаа холбоос саашадань хүгжөөлгэ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатай СЭВ-эй гэшүүн-ороннуудай Экономическа зүблөөнэй шиндхэбринүүдые бэслүүлгэтэй таһаршагүй холбоотой юм.

ИЛАЛТЫН 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

«КОМСОМОЛТОЙ ХЭЗЭЭДЭШЬЕ ХАХАСАХАГҮЙБ!»

Партиин Советскэ райкомой заседаниин зал соо дайнай үеын комсоргнуудтай районой комсомолой эдэбхитэд һаяхана уулзаба. Партиин Советскэ райкомой болон ВЛКСМ-эй райкомой эмхидхэһэн энэ уулзалгада 40-дэхи, 80-дахи онуудай комсомолшууд суглараа.

ВЛКСМ-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь М. Климова уулзалгые нээхэдээ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ фронт дээрэ, ара тылдэшье коммунистнуудай найдамтай туһалагшад болоһон комсомолшууд шэн габьяа, эрэлхэг зориг харуулжа, хүн зоной түрүү эзргэдэ жагсан ябаа гэжэ тэмдэглээ. Бүгэдэ совет арадай харуулһан хэтэ мунхын баатаршалгада Буряад ороной комсомолшуудай оруулһан хубита бага бэшэ. Дайнай эхилхэдэ, В. А. Сахьянов ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретараяр хүдэлжэ байгаа. Һайн дурааараа фронт ошохо тухай мэдүүлгэ бэшээд, Буряад ороной бүлэг комсомолшуудые тэрэ толгойлжо дайнда мордоһон юм.

Ленинэй, Улаан Тугай, Улаан Одоной, Ажалай Улаан Тугай, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудта болон дайшалхы, ажалай бусад шагналнуудта хүртэһэн ветеран В. А. Сахьянов дайнай ветерануудай республиканска советдэй түрүүлэгшээр мүнөө ажалладаг. Энэ уулзалгада тэрэ хабаадажа, тэрэ үе сагай залуушуулай хүсэл, эрмэлзэл тухай хөөрэжэ үгэһэн байна.

Энэ уулзалгада дайнда хабаадаһан габьяатай комсомолой эдэбхитэд уригдажа ерээ. Тусхайлбал, 12-дохи гвардейскэ Доной хасагуудай морин сэрэгэй дивизиин 257-дохи гвардейскэ полкын комсорг Т. А. Һурлакова, тусхай зенитнэ 116-дахи артдивизионой батарейн комсорг Т. Н. Санжиева, хэлхеэ холбоошодой ротын комсорг С. В. Преловская, ротын комсорг М. Н. Мангадаев болон бусад хабаадаа. Эдэнэрэй зүгһөө М. Г. Авдохина үгэ хэлээ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ 19 комсомол хүбүүд, басагад фашистнуудай тылдэ тусхай даабаритайгаар хаягдаһан байгаа. Тэдэнэр гитлеровецүүдэй сэрэгэй ара талада комсомолой подпольно райком байгуулжа, нюусаар суглаануудые үнгэргэдэг, хүн зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг һэн. Партиин даалгаһан харюусалга ехэтэй энэ хүдэлмэрие амжалтатайгаар дүүргэхын тула тэдэнэр өөһэдынгөө ами наһа хайрлангүйгөөр үдэр бүри тэмсэжэл ябадаг байгаа. Эльгээгдэһэн 19 комсомолшуудай дүрбэниинь лэ амиды бусаһан юм.

Тиихэдэ дайнай үедэ нютаг-таа үлэһэн комсомолой эдэбхитэд мүн лэ уулзалгада хабаадаа. Тэдэнэй дунда— медицинскэ училищиин комсорг байһан Л. Н. Галина, багшанарай училищиин, авиапредприятиин комсоргнуудай Р. С. Ганхаева, Н. И. Каратуева, бусад. Дайнай үедэ комсомолзалуушуулай бригаданууудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөн, залуушуулай шэн габьяата ажал хүдэлмэри, тэдэнэй эдэбхи үүсхэл, туйлалтануud тухай 1942 ондо ВЛКСМ-эй Улаан-Удын Центральна райкомой секретарь байһан М. М. Гаськов сугларагшадта хөөрэжэ үгөө.

Афганистанда интернациональна үялгаяа дүүргэжэ байһан совет сэрэгэй бүридэлдэ орожо албаяа хэжэ түгэсхэһэн ВСТИ-гай студент В. Ковалев афган арадай революци тэрэнэй удха шанар тухай дурсан хөөрэһэн байна.

Советскэ районой комсомолшууд болон залуушуулай зүгһөө оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй гол предприятиин комсомол-залуушуулай ВЛКСМ-эй XIX съездын нэрэмжэтэ бригадын групкомсорг Г. Матренина үгэ хэлээ. Коммунис ажалай ударник. Буряадай комсомолой шангай лауреат. ВЛКСМ-эй райкомой бюрогой гэшүүн Г. Матренина Агууехэ Илалтые үгтуулан, таһан жэлэйнгээ түсэбтэ даабариие дүүргэхэ гэһэн үүсхэл гаргажа, тэрэнээ болзорһоонь уридшалан бэелүүлһэн тухайгаа лидхээ.

Партиин гэшүүндэ абтаһан залуушуулда дайнай ветерануud, партиин райкомой секретарьнар партийна биледүүдые барюулаа. Уулзалгын түгэсхэлдэ КПСС-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь В. Н. Башкеев үгэ хэлэжэ, сугларагшадые Илалтын һайндэрөөр халуунаар амаршалһан байна.

Х. СОКТОЕВ.

Манай фотокорреспондент С. Балдуевай буулгаһан энэ зураг дээрэ дайнай ба ажалай ветерануud Д. Дашиев, Д. Жаргалов, С. Овчинников гэгшэдые харанат. Эдэ нүхэднай мүнөө Мухар-Шэбэрэй районой Суулга нютагта ажаһуудаг юм. Наһанайнгаа амаралтада гарахынгаа урда Д. Дашиев түрэл нютагайнгаа һургуулида удаан саг соо багшаар ажаллаһан намтартай. Д. Жаргалов болон С. Овчинников худөө ажахын үйлэдбэрие хүгжөөлгэдэ хубитаяа оруулһан байха. Эдэнэр мүнөө саг үргэлжэ уулзажа, Москваһаа эхилээд, Берлин хүрэтэр гаталһан баатаршалгата замаа дурсадаг юм. Гадна эдир үетэнтэй уулзалгануудта хабаадажа, Эхэ орондоо инаг дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэнь гуһалдаг, Совет Армиин Европын ороноуудые сүлөөлһэн тухай хөөрэжэ үгэдэг байна.

ЖАРГАЛАНТЫНХИДАЙ ГАБЬЯА

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, Жаргаланта һууринай хүн зон өөһэдынгөө эсэгэнэр, хүбүүдые, үбгэнэр, аха дүүнэрые фронтдо удэшэжэ захалаа һэн. Үбһэ хуряалгыншье үе хүрэжэ ерэшэнхэй, гэбэшье эхин түрүүшын тэдэ үдэрнүүдтэ колхозой нуга сабшалан дээрэ хажуурай «хан» гэхэ абяан дуулдаагүй бэлэй. Гансал Новоселенгинск тээшэ шэгэлэһэн ээлжээтэ машинын, мори тэргын хойноһоо тооһон бурьян харагдажа, хамаг бүхыгөө шиидхэдэг худэр бата хубүүднай түрэл нютагтаа амгалан тайбан ажаһууха эрхэеэ хамгаалхаяа дайнда мордобо ха юм. Дайн сэрэгтэ мордогшодой эхэнэрнүүд, үхибүүд, аба, эжынэр нуга сабшалан дээрэ гараба.

Түрүүшынгээ бүлэг хүбүүдые үдэшэһэн Жаргаланта нютагнай дайнай үеын үдэр, хокогуудые, он жэлнүүдые тооложо захалба. 1941 оной эсэс болотор 300-гаад эрэшүүл, тэрэ тоодо бухы трактористнуud, комбайнернуud, шофернуud сэрэгэй албанда татагдаһан байна. Хүн зоной, тарилгын ба хуряалгын техникын дутагдалые яажашье һаа хүсэлдүүлхые оролдон, хоопо нойтоор, нойроо һамшажа, үүр хираанһаа эхилээд, үдэшэ орой болотор бухы жаргалантынхид үбгэн залуугүй ажалладаг байгаа. Трактор, комбайнаар хахалха, хуряахада, бэлэн юм бээ. Харин бухы юумые гараараа хэхэнь бэрхэ бэлэй. Талхаяа хадуураар хададаг, газараа морин анзаһаар хахалдаг, хартаабхаяа хүрзөөр һүүлгадаг байгаһан гээшэ.

Таряан ажалай талаар колхозой түрүүлэгшын орлогшоор Дашинима Чимитович Чимитов байдаг һэн. Морёор ажалаа хэдэг 4 бригада байха. Ш. Д. Шараповай хүтэлбэрилһэн 1-дэхи бригадада 32 морин, 16 плуг, 4 сеялкэ тоологдодог бэлэй. Амгалан Балаганов, Балдан-Максар Бадмажапов гэгшэдэй бригаданууд мүн лэ адлирхуу байгаа. Трактор, машина хаа-яа эльгээхэдэньшье, худэлхэ механизаторнуud олдодоггүй һэн.

Дайнай түрүүшын жэлдэ таряанай ургаса һайн байба. Байгаалимнайшье арад зоноо дүнгэлсэнэн мэтээр урда жэлнүүдэй ган гасуурай үзүүлһэн хохидолые хүсэлдүүлхэ гэжэ оролдобо. Жэгдээр эдеэшэнэн таряан далай һалхинда долгитон байгша һэн. 2 мянга гаран гектар талха хуряаха хэрэгтэй байһан юм. Колхознай дайн байлдаанда орохоһоо өөрэгүйгөөр хуряалгын худэлмэридэ бэлдээ бэлэй. Дайнай түрүүшын жэлэй талхан. Энэмнай фронтдо мордоһон хүбүүдэй хабартаа тариһан талхан байгаа бшуу.

Трактор жолоодохоёо эхэнэрнүүд һууба. Үдэр һүнигүй худэлжэ байгаад, үшөө тракторай оньһо шудалха хэрэгтэй. Бадма-Ханда Цыденова, Нима Иванова, Хандажап Дагбаева, Бутыд Жамнинова гэгшэд механизаторнуудай курса дүүргээд, трактор жолоододог болобо.

Нима Иванова иигэжэ хөөрэнэ:

— Хэды юумэ үзөө гээшэбибди, манай үетэн... Бухэли үдэрөө трактор дээрэ дондоро-дондорһоор яһа уһаншни хуу шархиржа, үбдэшэхэ. Тэрэ зоболонто динамань эмдэрэшэхэ гү, али угы һаа, галайнь нэгэ утаһые залга-залгаһаар, тэрэнь хүрэхөө болишохо. Очдоо утаһа табиһайб гэхэдэш байхагүй. Боро хараан боложо, һүни дүтэлшэнхэй. Ажалаа орхижо болохогүй. Тиихэдэнь харшынтай фонаряа нэгэмнай носоогоод лэ, һүүдэгэшэн, урдашни гэрэлтүүлжэ ябаха. Хойноһоонь трактораа эндхүүлжэл мэдэхэш. Халаанайнгаа дүүрэхэдэ, тулашатараа эсэһэндээ соохор мэдээтэй болгонхой, тракторһаа дэбхэржэ буун гэнээш, нюрганшни тэниижэ үгэхэгүй—шэнги болошонхой. Тээ нэгэ хэды боложо, тэмтэрэ-тэмтэрһээр арай шамай сэхэлдихэш. Тезд ажалдаа дарагдадаггүй һэмди. Түмэр һандали дээрээ иишэ-тиишэ шэдүүлжэ, тракторайнгаа хуршэгэнөөнтэй үсэрхэлдэн, ханхинаса дуулахаш. Мүнөөнэй тракторнуud ямаршье гоё гээшэб даа. Дулаан, тооһо шорой орохогүй, халуудаа һаа, агаар оруулха аргатай, һуухада зөөлэн. Харин бидэнэр ганса мотоороо носоохын тулэ хэды носолдодог, эндэрдэг байгаабибди.

Хэды хүндэшье һаань, газараа түргэнөөр, һайн шанартайгаар элдүүрилхын түлөө мүрысэхэбди. Тэрэ заал һаланаар ажалаа хэбэлшни, түрүүлэгшэ Дагба Доржиевич Очировнай удангүйл хажуудашни ерэшэнхэй шалгажа байха.

Түлишөө алмахын түлөө шангаар тэмсэдэг бэлэйбди. Отстойник дороо түмэр баанха үлгэжэрхихэдэш. халаан соо гурбан зуун грамм дуһажа сугларшанхай байха.

Хүндэл үе саг байһан гээшэ ааб даа. Тезд юунэй түлөө иитэрээ зобоһоноо һайн мэдэдэг һэмди. Түрэл Совет засагаа фашис арьяатадһаа хамгаалжа шадаха байһандамнай һэжэг түрэдэггүй һэн. Жаргалта байдалнай дахинаа һалбаран хүгжэхэ гэжэ бидэнэр, жаргалантынхид, батаар этигэдэг бэлэйбди.

Нээрээшье иигэжэ этигэһэн зон ямаршье бэрхэшээл гасалангуудые дабажа, фронтдо дайлалдажа байһан хүбүүдтээ арга шадалаараа туһалхые оролдодог байһан. Шэнэ мэргэжэлнүүдые үсэдөөр шудалһан эхэнэрнүүд «Бухы юумэеэ — фронтдо бухы юумэеэ — Илалтын аша тунада» гэнэн уряагаар зоригжон худэлдэг байгаа.

1942 ондо колхозоймнай тарилгын талмай 276 гектараар нэмэбэ. Дайнай түрүүшын хабарай тарилгые түсэбһөө 8 үдэрөөр урид, хуряалгаяа — арбан үдэрөөр урид дүүргэһэн байнабди. Һаалишад Цыбаан Будаева, Бутыд-Ханда Цыденова, Хандажап Будаева, Ханда Дампилова, Цыретор Цыденова, Дулма Доржиева, үхэр адуулагшад Федор Жамбалов, Жалсарай Балданов, Нима Цырендоржиев, Цоли Батуев гэгшэд һайн үрэ дүнгүүдые түйладаг байгаа.

Бухы зөөри баялигаа зомнай фронтдо зорюулха эрмэлзэлтэй һэн. Колхознай 200 мянган түхэриг мунгэ үгэһэн, Ленинградска фронтдо 205 моридоо эльгээһэн юм. Колхозой түрүүлэгшэ Д. Д. Очиров 100 мянган түхэриг, партийна организациин секретарь Т. Д. Данзанов — 15 мянга, Б. Найданов — 14 мянган түхэриг оборонын жасада дамжуулаа бэлэй.

Соёлоймнайшье ажабайдал эдэ жэлнүүдтэ замхаагүй һэн. Л-Д. Ринчиновэй хүтэлбэрилдэг арадай театрта Гомбо Цыдынжаповай «Снайпер» гэжэ зүжэг табигдаба. Буряадай алдарта мэргэн буудагша Цырендаши Доржиев тухай энэ зүжэгые хүн зомнай ехэ һайшаагша бэлэй. Бухы зүжэг нааданууудта нютагаймнай бэлигтэй хүбүүн, аха классай һурагша Михаил Гунтупов гол рольнуудые гүйсэдхэдэг байгаа.

Манай нютагһаа гараһан буряадай бэлигтэ поэт Дамба Дашанимаевай хүбүүн Ганжур Дашанимаев эрэлхэгээр дайлалдажа, Москва шадар 1941 оной намар баатарай үхэлөөр унаһан юм. Тэрэ нютагайхидтаа, түрэлхидтөө дүлэтэ сэдьхэлэй ошоор соробхилһон, зориг бадаруулма бэшэгүудые эльгээдэг байһан гэдэг. Тэдэнь мүнөө болотор олдоогүй. Манай һургуулиин Дамба Дашанимаевай нэрэмжэтэ уран зохёолой, хизаар ороноо шэнжэлэлгын кружогойхид бэдэрэлтэеэ үргэлжэлүүлнээр. Гэбэшье тэрээндэ хабаатай шухала нэгэ документ һургуулидамнай биюм. Тэрэнь гэхэдэ, Ганжур Дашанимаевай дайнай урда гээхэнэ һургуули дүүргэхэдээ абаһан аттестат болоно. Эдэ мэтэ зүйлнүүдые суглуулжа, Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулан, һургуулидаа һонирхолтой выставкэ түхеэрээбди. Эндэ эдир үетэнэй хадуужа абамаар юумэн олон байха.

М. БАНЕЕВА,
Сэлэнгын районой Жаргалантын дунда һургуулиин буряад хэлэнэй ба литературын багша.

ЭБ НАЙРАМДАЛ ХЭРЭГТЭЙ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеран хадаа ганса манай совет арадта бэшэ, мүн Баруун Европын, Алас-Дурна зүгэй арад түмэндэ ехэ үйдхэр гашуудал асарһан дайе нюдөөрөө хараһан, бэе дээрээшье үзэһэнөө залуушуулда хөөрэжэ байгшаб. Тезд тэдэнэр үнэхөөрөөшье дайн тухай кино, ном, бидэнэй хөөрөөнһөөл мэдэдэг гээшэ ааб даа. Гэбэшье нэгэ хөөрөөн нүгөөдэдөө нэмэлтэ боложо, тэрэ үеын хэрэгүүд тухай, баатар габьяата сэрэгшэд тухай шэнээр харуулжа болохо аалам гэжэ һанаһандаа эдэ мүрнүүдые бэшэхэ гэжэ зоригжоһон байнаб.

Би Улаан тугта стрелково 293-дахи дивизидэ 45 миллиметрэй үхэр буугай расчедой командираар алба хэжэ байгааб. Удаан хүлеэгдэһэн Илалта туйлагдажа, манай дивизи Баруун фронтһоо иишээ Забайкали руу эльгээгдэбэ. Шэтэ голой эрье дээрэ ногоон майхануудаа татажа, үдэртөө «Стрелково дивизи добтолгын байлдаанда» гэһэн асуудалаар практическа һуралсал гарабабди. 1945 оной август һарын нэгэ һүни сошордомо дохёогоор бодожо, Даурини тала руу ехэ марш хээ һэмди. Тэндэ хэдэн үдэр дахинаа һуралсал гараад байтарнай, дивизиимнай командир «У-2» самоледоор бидэндэ ниидэн ерэжэ, союзнигуудта үгэһэн үялгынгаа ёһоор манай орон милитарис Япондо дай соносхобо гэжэ дуулгаа һэн.

Һуурижаһан газарһаа үглөөнэй 4 час 30 минутада ходороод, нэгэ часай үнгэрэн хойно Манжуур хотые байлдаагүйгөөр эзэлээд, хуршэ ороноһон Жолой нуур абаад, Хинганай хада гаталха үедээ самурайнуудтай үсэд нэтэрүү тулалдааануудые эхилээ бэлэйбди. Хинганай хада уулануудай агы нүхэн, жалгануud болон хэмэл бэхилэлтэнүүд соohоо түгэс зэбсэгжэһэн самурайнуud шуһата шанга байлдааануудые үүсхэдэг һэн. Гэбэшье манай дивизи Хинганай хадануудта хороһон дайсадтай сэхэ тулалдангүйгөөр тэдэнние тойрожо хүреэлээд, һүүлээрнь Хинганай бүлэглэлые һамна бута сохёо һэн. Эндэ дивизиимнай командир генерал-майор, Советскэ Союзай Герой Сгибнев дайшалхы шадабарияа һайнаар харуулһан байна.

Хинганай хадануудта болоһон тулалдааануудта манай нютагай хүбүүн капитан И. М. Кондратьевай толгойлһон ротын сэрэгшэд танк бүудадаг бүунуудаараа дот соо һууһан пулеметчигуудые усадхахыень хэдэн дахин хараһан байнаб. Эдэ тулалдааануудта эрэлхэг габьяа харуулһанайнгаа түлөө тэрэ Улаан Одоной орденоор шагнагдаһан юм.

Улаан тугта стрелково 293-дахи дивизиин бүридэлдэ нютагаймнай хүбүүд яһала олон һэн. Д. Х. Хажелаев, М. М. Найминов, И. Д. Мархандаев, В. Хариноев, П. Соборкинов болон бусад Жолойнор, Мукден, Цицикар, Харбин городуудые сүлөөлэлсэжэ, газар доогуур 37 километрэй зайда һунаһан Хайларай бэхилэлтые һамна бута сохилгодо хабаадаһан байна.

1945 оной августын 18-да стрелково 1036-дахи полкын командирай орлогшо подполковник Черноусенкын толгойлһон автоматчигуудай бүлэгтэ оролсожо, Хайларай бэхилэлтэ шадар Квантунска армиин сэрэгэй томо начальнигуудые—генерал, полковник болон адмиралнуудые плендэ абалгада хабаадаа һэм. Энэ операциин түлөө би «Дайшалхы габьяагай түлөө» гэһэн медальда хүртөө бэлэйб.

Забайкальска, Дальневосточно фронтнууд, Номгон далайн флот, Амарай флотили Монголой Арадай Республикын сэрэгэй суг оройдоол гурбан недэлиин туршада аяар миллион сэрэгтэй Квантунска армиие бута сохиһон байна. Энэ Илалта, мүн бухыдөө Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда түйлагдаһан Илалта хадаа айхбтар ехэ удха шанартай гээшэ. Имагтал энэ Илалтын ашаар 40 жэлэй туршада дайн дажар дахин һүжэрнэгүй, амгалан һайхан байдал тогтонхойл.

Бүгэдэ арадай һайндэрые мүнөө тэмдэглэжэ байхадаа, фронтовой жэлнүүдээ дахин дурсан, мүн мүнөөшье боложо байгаа улаасхооро одын үйлэ хэрэгүүдые адаглан миин һууха һэшхэл хүрэнэгүй. Илангаяа США-гай президент Рейганэй засагаархидай ябуулжа байһан политикые яаха аргагүй буруушаанаб. Советскэ Союзай, хани харилсаата социалис ороноуудай шэнэ үүсхэл болон мэдүүлгэнүүдые хараадаа абажа, хөөрэлдөөнэй столой саана һуухын орондо, буу, эзбэсэгүүдые, илангаяа ядерна ракетэнүүдые бүри олоор гаргаха гэжэ оролдодогынь ямаршье хүнэй ухаанда бэтэнагүй. Мүнөө далхэйн 2-дахи дайнай дүүрэнээр 40 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байхадаа, амгалан байдалаа бүри бэхижүүлэел гэжэ хэлэхэ дуран хүрэнэ. Энэ ганса минии бэшэ, харин бүгэдэ совет арадай, дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүн зоной һанал бодол гэхэ байнаб. Дайн бэшэ, эб найрамдал дэлхэйн хүн бүхэндэ хэрэгтэй!

А. ХАМАГАНОВ,
дайнай ветеран.

ЭРМЭЛЗЭЛ, ЗОРИГЖОЛГО ТЭДЭ ЖЭЛНҮҮД

Буряадай түрүүшын промышленна гигант — Ленинэй орденто локомотив-вагон заводто 48 жэлэй саана худэлжэ эхилээ һэм. Энэ хугасаа соо ажаллаһыемни гүрэн түрэмнай үндэрөөр сегнэжэ, Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай орденуудаар шагнаа юм. «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ шэн габьяата ажалай түлөө» гэһэн медаль мүн лэ гамтай нариная хадагалдагби. Юуб гэхэдэ, энэ шагнал хатуу тэрэ үеын, эдир залуугайм жэлнүүдые, эрмэлзэл, зоригжолто ажалыем һанууладаг.

Хархис муухай фашистнуудай хайрата Эхэ ороондомнай дайгаар булимтаран ороходоҗь, вагонно-механическа цехтэ би токареор ажаллажа байһан хүм. Арадай ажахыда шухала хэрэгтэй эд, элдэб зүйлнүүдые гаргажа байһанаа болижо, сэрэгэй продукци үйлэдбэрилжэ эхилээ бэлэйбди. «Бухы юумэеэ фронтдо—бухы юумэеэ Илалтада» гэһэн дайшалхы уряа доро заводоймнай коллектив хүшэр хүндэ бэрхэшээлнүүдые дабан ажаллахадаа, фронтые буу, һомо, эд хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд хангахые оролдодог һэн. Олохон худэлмэришэднай Эхэ ороноо хамгаалхаар мордожо, станогуудай дэргэдэ эхэнэрнүүд, эдиршүүл тэдэние халан зогсоо бэлэй. Тиигэжэ фронтдо тон шухала хэрэгтэй 310 миллиметрэй калибртай миномедой һомо, бусад зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргадаг байгаа.

Дайнай эхилһэн жэлдэ уялгата албанда мордохо ёһотой байгааб. Салин хүлһэсэ абаад, фронтдо мордохо гэжэ бухы юумэеэ тахеэрээд байтарни, заводой захиргаан намайе, бусад түрүү худэлмэришэдые үйлэдбэридэмнай үлөөгөө һэн. Сүүдхын 700 грамм хилээмэ, эдеэлхэ талон абаад лэ, гэртээ арбаад хоногоор ошонгүй, цехтээ хоноод лэ ажалладаг бэлэйбди.

Тэрэ үе тухай дурасхаал сэдьхэлдэм хэзээшье мартагдахагүй. Улаан Армиин сэрэгшэд Москва шадар фашистнуудые һамна бута сохибо гэһэн мэдээсэл радиогоор дуулахадаа, хэды сохэр хүхеэ, хүсэ шадалшье нэмээ гээшэ һэмбибди! Илалтые ойртуулхын тула дабхар хүсэтэй болоһондол үрмашан ажаллаабди. Оборонын жасада мүнгэ зөөри дамжуулдаг, сэрэгшэдтэ гарай бэлэгүүдые эльгээдэг һэмди. Энэл үедэ ажалай журам хазагайруулха, голодоо гаргаха гэхэ мэтэ ушарнуудай огто тохёолдодоггүй байһаниинь ойлгосотой.

1943 ондо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар түрүүшынхээ шагнагдажа, заводой директорэй захираллаар гол цехтэ — паровозхабсаралгын цехтэ оруулагдаа һэм. Фронтһоо ерэһэн ЗУ, СО, ФЭД, Л түхэлэй паровозуудые түргэнөөр, һайн шанартайгаар зоһабарилхын тула Марк Антонович Чернышев, Борис Яковлевич Фомин, Иван Иванович Кириенко, Валентин Прокопьевич Реутский болон бусад түрүү худэлмэришэд аһан шадалаараа оролдожо, халаанайнгаа даабари холо үлүүлэн дүүргэдэг бэлэй. Ажалай иимэ баатаршалга үдэр бүриин үзэгдэл болоо юм. Баатар габьята ажалайнь түлөө заводой коллективтэ 1943 оной сентябрь һарада ВКП(б)-гэй ЦК-гай ба Түрэнэй Оборонын Комитедэй дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа һэн. Дайнай жэлнүүдтэ ажалша коллективүүдтэ үгтэдэг Эхэ ороноймнай эгээл үндэр шагнал болохо энэ Улаан тугые 1943, 1944 онуудта коллективнай алдангүй барижа ябаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дүүрэхэдэ, тэрэ Улаан туг заводтомнай хэтэ мүнхэдөө хадагалагдахаар үгтэһэн юм.

Дайнай үедэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ эзэргэдэ хүртэһэн Г. И. Коваленко, фронт дээрэ баатарай үхэлөөр унаһан, мүн дайнай шарханууд-һаа наһа бараһан Советскэ Союзай Геройнууд С. Н. Орешков, И. А. Вакарин гэгшэдэй алдар нэрэ гансашье Буряадтамнай бэшэ, харин бухы ороной доторнай мэдээжэ болон сурхаа һэн.

Дайнай дүүрэхэдэ, ажалайшье фронтдо шэн габьяа гаргаһан хүнүүдэй нэрэнүүд олоор тодороо. Заводнай амгалан тайбан сагай продукци гаргажа эхилээ. Баярта, жабхаланта үе һэн. Иимэ сагта ажаһууха, ажаллахаһаа үлүү жаргал үгы гэжэ тиихэдэ илангаяа элеэр ойлгоо бэлэйб.

Б. БАТУЕВ.
ЛВРЗ-гэй ажалай ветеран.

ДАЙШАЛ АЛДА СОЛ БУЛАН

«Хэншье, юунышье гүй», «Эсэгэ ороно гын Агууехэ дайн «Эдэнэр Эхэ орон лөө тэмсээ» гэлэн ур ро манай һургуул бэдэрэлгын худэл даг юм. Мүнөө А тын 40 жэлэй ойн «ветеран хажуудан нууна», «40. жэл э бан огторгой д алдар соло», «Со хэр ажалуунши нүүдээр мүн лэ б лэнхэн.

Бэдэрэлгын отр най ветерануud п алнуудые олоор су тагайнгаа алдёс со гэй түүхэ шэнэ дайнда наһа бар хөөрөөнүүдые Тэрэшэлэн һургуул бухэн дайнай ур урижа, уулзалга сбор, «сэнхир газ тын хэмжээ ябуу гэргөө. Дайнай шефтээ абаһан б рядуud тэдэнэд туһалжа, элүүр дэхэеэ эрьежэ Колмаков, Д. Г. Хоцкевич, Г. А. Мисюркеев, А. болон бусадтай материалнуудаа дар солын бугаа гожо табинхайб

«Эхэн алдар дадай нүхэр, эр гэһэн бэдэрэлгэ лээ ябуулдажа ороноо хамгаа дайнай үедэ хүбүү алдаһан эхэ, эдир бэдэрэгшэ тэдэнэй хөөрөөн тофондо буулгажа шедүүд соо бэшэ шад сэрэгшэд туг нуудые суглуулж дайнай хүшэр эхэнэрнүүдэй шэн габьяата ажа рөөнүүдые, д буулгажа абана. К до амарха сулеэ гараһан Т. С. К Вокина, А. П. К Алещенко, П. Н. Зубкова, Т. Г. К садтай сэдьхэл у залгануud үнгэрг

Илалтын 40 ж дэлэлдэ һургуул дэһэн Дайшалхы музейдэ һуригдаг гын дүнгүүдэй табигдана. Тэндэ алдар солын хүн хэ зулын мөн дэнхэй. Мүн л сагта үялгата хэжэ ябаһанаа нютагаймнай хөөрэнэн Хунда дэбтэр эхилгэдэг

Номгон далай «Адмирал Сенявин сэрэй матрос Будаков сэрэ дүүргэхэ зуурэ Тиихэдэ А. Ко банайнгаа үедэ хаар забдаад ороҗо нүгшөө, хэг габьяаень Улаан Одоной о дэглээ. А. Когаль зүүхын түлөө отрядуud хоорсо дэг.

Тэрэшэлэн С офицернүүд б гайнгаа хубүүдтэ садагбди, Ахалаг В. И. Цыбиков, Меленьтьев, В. В. Юдин болон бу рэг тухайгаа һөө шэг манда эльгэ

Дайнай жэлнүү үхэлөөр унаһан б гуули дүүрэгшэд даһан түсхай сэ дээ. И. В. Мань шаров, В. И. Жу воохотов, С. Б. бусад тухай тэрэ стендэд хө

Тиигэжэ һүрэ рагшад бэдэрэлгэ үргэнөөр ябуулж туһатайшье, хэрэ шанарынь сэгэ

Л. М

Баргажанай-Ар
һургуу

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Советдэй «Бухы оронуудай арадуудта, парламентнуудта ба правительствануудта» хандаһан хандалга. «Дэлхэйе аршалаабди — эб найрамдал хамгаалхабди» — Илалтын 40 жэлэй ойн хүндэлэлэй Москвада болоһон парад тухай.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Дэлхэйе аршалаабди — эб найрамдал хамгаалхабди» —Москвада болоһон Илалтын 40 жэлэй хүндэлэлэй парад тухай. (Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи хуудаһанда). «В. И. Ленинэй Мавзолейдэ. «Мэдэгдээгүй солдадай хүүр дээрэ веногуud табигдаба», «Һайндэрэй концерт» — ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Гурбадахи хуудаһанда. «Дурасхаалынь хэтэ мунхэ» — Улаан-Удын ажалшадай манифестаци тухай. «Солдадуud эзэргэдээ зандаа» — В. Сахьяновай статья. «Республика ветерануudые ёһолон хүндэлнэ» — суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Юртэмсэ дэлхэй Илалтын ойе тэмдэглэнэ» — хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

ПЯТНИЦА, 10

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Шэнэ һонин. 9.15 — «Дохёогоо үгыт, горнистнуud». 9.35 — Уран гаргайшуud тухай дамжуулга. 10.00 — Велосипедээр урилдалгаар дэлхэйн чемпионат. 10.20 — «Будильник». 10.50— «Советскэ Союзда алба хэнэб!». 11.50 — «Үглөөнэй почта» — хүгжэмтэ дамжуулга. 12.20 — «Ажабайдалай хараа зам». 13.20 — «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 14.20 — Американ ветерануud город-геройнуудта. 14.35 — «Хугжэмтэ киоск». 15.05 — Фронтын ханинарай «Победители» гэжэ клуб. 16.50 — «Арадай аялга дуунууд». 17.05 — Баримтата фильм. 17.25—«Аяншалагшадай клуб». 18.25 — Залуушуул дуулана, хатарна. 19.00 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45—«Александр Покрышкин» — баримтата фильм. 20.45 — Фашис бүлимтарагшадһаа Чехословакийн сүлөөлэгдэһөөр 40 жэлдэ зорюулагдаһан СССР-эй телевидениин программа. 22.00 — «Время». 22.40 — Велосипедээр урилдалгаар дэлхэйн чемпионат. 23.00 — «Поэзи». К. Симонов. 23.30 — П. И. Чайковский. Нэгэдэхи номерой симфони. 00.25 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Зарядкада зогсогты». 9.15 — «Хүхюун нотонууд». 9.30 — Ритмическэ гимнастика. 10.00 — Баримтата фильм. 10.30 — Ленинградай телевидениин болон радиодамжуулгын эстрадно-симфоническа оркестрэй концерт. 10.55 — «Манай саад». 11.25— Концерт. 12.00 — Палихай искусство. 12.35 — «Дуун—хүнэй хани». 13.30 — Баримтата фильм. 14.20 — «Дикий Гаврила» — үхибүүдтэ фильм. 15.30 — Баримтата фильм. 16.00 — «Танилсагты, хариин оронуудай цирк». 16.30 — «И придет день» — уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 18.45 — Мультфильм. 19.00 — Дзю-до барилдаагаар Европын чемпионат. 19.30 — «Первый день мира» — уран һайханай фильм. 21.00 —«Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15 — Велосипедээр урилдалгаар дэлхэйн чемпионат. 22.00 — «Время». 22.35 — Концерт. 23.00 — Футболоор СССР-эй кубок. «Шахтер» — «Днепр».

СУББОТО, 11

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Футболой шэнжэлэл. 10.25 — Мультфильм. 10.35— «Первый день мира» — уран һайханай фильм. 12.05 — Баримтата фильм. 12.25 — Шэнэ һонин (12.30 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35— Баримтата фильм. 16.05 — Концерт. 16.25 — «Эрдэм ухаан—хүсэн». 17.10 — «Дуун—хүнэй хани». 17.55 — Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай. 18.25 — Велосипедээр урилдалгаар дэлхэйн чемпионат.

Улаан-Удэ. 19.00 — Шэнэ һонин (буряадаар). 19.10 — Буряад хэлэнэй хэшээл. 19.25 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр—туби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Үнэн зүрхэнһөө», Белгородско газар дээрэ дайлалдаһан Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветерануudтай уулзалга. 22.00 — «Время».